

TAJNE!

W
59807

ZESTAWIENIE
DZIAŁALNOŚCI RESORTÓW
A. S. WOJSK. DLA ARMI W POLY
ZACZAS OD 1 / I DO 20 / VIII 1920

NA CZELNE DOKŁADSTWO WOJSKY POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA

WARSZAWA

L: Dz. 59807 dnfa 4 / XII 1920 r.

złącz. 6. 1920

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

58 38

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH

Liczb. 16460/20. B. P. 2.

Od pis.

Warszawa, dn. 2.IX.1920 r.

Do

Naczelnego Wodza i Pierwszego Marszałka Polski

Warszawa - Belweder.

Przedkładam zestawienie działalności i wydajności pracy
M. S. Wojsk. dla Armji w polu.

Proszę o przyjęcie pod uwagę olbrzymich wysiłków jakie
poszczególne resorty i całokształt M. S. Wojsk. ostatnio okazał
w przełomowych chwilach, dla zasilenia frontu.

Minister Spraw Wojskowych

(—) **Sosnkowski**

Generał - Porucznik.

1 załącznik.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH

Liczb. 16460/20. B. P. 2.

Od pis.

Warszawa, dn. 2.IX.1920 r.

Do

Pana Szefa Sztabu Generalnego

w miejscu.

W załączeniu mam zaszczyt przesać zestawienie działalności i wydajności pracy M. S. Wojsk. dla Armji w polu.

Proszę Pana Generała o przyjęcie pod uwagę olbrzymich wysiłków jakie poszczególne resorty i całokształt M. S. Wojsk. ostatnio okazał w przełomowych chwilach, dla zasilenia frontu, — przy układaniu sprawozdania Sztabu Generalnego o działalności Armji, w ostatnim okresie przy odparciu najazdu bolszewickiego.

Tabele cyfr — wskazują ilość ludzi, materiałów i zwierząt oddanych dla frontu w dwóch okresach, t. j. od 1.I. do 30.VI. i od 1.VII. do 20.VIII. r. b.

Proszę Pana Generała o powołanie przedstawiciela M. S. Wojsk. do odnośnego resortu Szt. Gen., który pracuje nad układaniem sprawozdania.

Minister Spraw Wojskowych

(—) **Sosnkowski**

Generał-Porucznik.

TAJNE.

ZESTAWIENIE DZIAŁALNOŚCI RESORTÓW M. S. WOJSK. DLA ARMJI W POLU ZA CZAS OD 1/I DO 20/VIII 1920 R.

WARSZAWA
MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
1920.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH

L. dz. 16460/10 B P T.

Warszawa, dnia 17.VIII. 1920 r.

Rozkaz Nr. 7.

Wszystkie Departamenty i fachowe Sekcje, oraz Oddziały opracują do dnia 21-go b. m., zestawienie cyfrowe, ilustrujące w oddzielnym resorcie działalność i wydajność pracy Ministerstwa dla Armji w polu.

Zestawienie winno zawierać dokładny wykaz materiałów, ludzi i zwierząt, oddanych do dyspozycji Naczelnego Dowództwa, z uwzględnieniem formy świadczenia (uzupełnienia, zwarte oddziały, nowe formacje etc.).

Należy poczynić obliczenia dla 2 okresów:

I. Okres od 1.I.1920 r. do 1.VII.1920 r.

II. Okres od początku ofenzywy bolszewickiej (1.VII.) do dni ostatnich.

Wykazy i zestawienia winne być dnia 21 b. m. w południe przesłane przez Departamenty wraz z Dow. Strzelców Granicznych, z Dow. Żandarmerji, oraz Instytutami do Wiceministra przez Oddziały do Szefa Sztabu.

Biuro Prezydjalne odbierze tegoż dnia od pp. Wiceministra i Szefa Sztabu przedłożone raporty, oraz opracuje jasne i przejrzyste zestawienie dla całości Ministerstwa.

Minister Spraw Wojskowych

(—) **S o s n k o w s k i**

Generał-Porucznik

BIURO PREZYDIALNE

Nr. 16460/20 B. P. 2. T.

Na rozkaz Ministra Nr. 7 z dn. 17.VIII. 1920 r.

Niniejsze zestawienie wykazuje wszystkie daty i cyfry, podane przez Oddziały, Depart. i t. p, M. S. Wojsk., na skutek rozkazu Ministra № 7/16460.20. B. P. 2 z dn. 17.VIII b. r. i obejmuje ogólny i cyfrowy całokształt działalności i wydajności pracy M. S. Wojsk., dla armji w polu.

Opracowując zestawienie, Biuro Prezydjalne miało na oku — podanie tylko tych cyfr, które w ogólnym zarysie obejmują i ilustrują wydajność pracy poszczególnych resortów, ugrupowanych w 3-ch działach.

- I. Dział personalny
- II. Dział koni
- III. Dział materiałowy

Dział personalny i koni podzielony jest na grupy, które odpowiadają organizacji wojska na korpusy personalne t. j. 14 — broni, 10 — służb specjalnych i marynarka razem 25 grup.

Dział materiałowy podzielony jest na 13 grup, jak następuje:

Materiały

1) Saperski, 2) Lotniczy, 3) Łączności, 4) Kolejowy, 5) Samochodowy, 6) Taborowy, 7) Sanitarny, 8) Weterynaryjny, 9) Uzbrojenia, 10) Umundurowania, 11) Wyżywienia, 12) Budowlany, 13) Morski.

Instytuty Wojsk. Geograficzny i Wojsk. Techniczny nie zostały z powodu ewakuacji wliczone.

Zestawienie obliczone jest według 2-ch okresów:

- I. Okres od 1.I.1920—30.VI.1920
- II. Okres od 1.VII.1920—20.VIII 1920

Niezależnie od załączonych tabel, obejmujących całokształt poszczególnych resortowych cyfr, podaje się poniżej ogólne i szczegółowe zestawienia prac odnośnych resortów M. S. Wojsk., wraz z komentarzami.

I. DZIAŁ PERSONALNY.

Oficerowie.

Ogólną cyfrę oficerów oddanych Naczelnemu Dowództwu osiągnięto przez zesumowanie:

- 1) Cyfr podanych w grupach broni, służb i marynarce.
- 2) Cyfr podanych przez Sekcję Mob. Oddz. I. Szt.
- 3) Cyfr podanych przez Sekcję Komunikacyjną t. j. tych kolejowych oficerów, których Sekcja bezpośrednio oddała Naczelnemu Dowództwu. W ogólnej sumie brak jednak tej cyfry oficerów, których Oddz. V. Szt. oddał bezpośrednio Naczelnemu Dowództwu w czasie, gdy Sekcje broni i służb nie prowadziły jeszcze ewidencji personalnej, oraz których Oddz. V. Szt. oddał w czasie istnienia Sekcji.

Oddział V. Szt. dodatkowo cyfry te przedłoży poczem po wpisaniu ich do odnośnej rubryki osiągniętą będzie suma oficerów, oddanych Naczelnemu Dowództwu w obydwóch okresach. Dla zasilenia Armji w polu przeprowadziło M. S. Wojsk.:

- a) Rozkazem 10877.Mob. 20% redukcję stanów w M. S. Wojsk., oraz wszystkich D. O. Genach.
- b) Rozkazem 9496.Org. 30% redukcję stanów w M. S. Wojsk., Urzędach i Zakładach w Warszawie.
- c) Rozkazem 6705.Org. bezpośrednie oddawanie do służby frontowej oficerów i urz. wojsk., którzy dobrowolnie zgłosili się do służby frontowej.

Dla celowego zasilenia frontu oficerami przyjęto za zasadę, by wszyscy niewyszkoleni oficerowie poszczególnych rodzajów broni przed wysłaniem na front przeszli kilkunastodniowe kursy musztry polskiej.

Powyższą akcją osiągnięto cyfrę oficerów	448
Of. podani w raportach Sekcji broni i służb	8257

W czasie od 1.I do 20.VIII.1920 oddano Nacz. Dow. . . . . 8705 of.

W cyfrze powyższej nie uwzględniono oficerów, których Oddz. V. Szt. dodatkowo poda.

W niektórych cyfrach podanych przez Sekcję broni, wliczono całkiem drobne ilości urz. wojsk., którzy jednak na terenie Nacz. Dow. pełnią funkcje oficerskie.

Szeregowi.

W rubrykach „szeregowi“ wliczono podchorążych, majstrów wojskowych, sierżantów sztabowych i t. p.

Ogólną sumę szeregowych uzyskano przez zesumowanie cyfr podanych przez Sekcję broni, służb i marynarke. Nie podano drobnych cyfr pewnych oddziałów, oddanych przejściowo do dyspozycji Naczelnego Dowództwa w pierwszej połowie sierpnia.

W czasie od 1.I do 20.VIII.1920 r. oddano Nacz. Dow. . . . . 373.166 szeregowych
Siostr szpitalnych 1119 — służby cywilnej 1359.

Ogólne zestawienie Działu I personalnego obejmuje załącznik 1 tabela 1.

Wyjaśnienie i komentarz do tabeli 1.

Rubryki podłużne od 1 do 25 obejmują poszczególne resorty broni i służb.

Tabela podzielona jest na powyżej wspomniane 2 okresy.

Okres dzieli się na a) kolumnę uzupełnień, b) kolumnę jednostek taktycznych, które zawierają tak oddziały zwarte jak poszczególne nowe formacje.

Niebieskie kolumny podają sumy a) b).

Czerwona kolumna — sumy ogólne poszczególnych broni służb za czas od 1.I do 20.VIII 1920 r.

Sumy ogólne niebieskich kolumn dają — ilości ogólne za okres I i 2-gi.

Suma ogólna czerwonej kolumny — daje ogólną ilość of. i szer. oddanych Nacz. Dow. za czas od 1.I do 20.VIII 1920 r.

Wszystkie kolumny wzajemnie się kontrolują, wykluczając wszelkie pomyłki.

P o b ó r.

Dla zailustrowania, podaje się:

Stan poboru rekruta i zaciągu ochotniczego na terenach wszystkich Okr. Gen. za czas od 1.I do 20.VIII 1920 r. 737.767

Załącznik 2 (Tabela 2) obejmuje cały stan poboru rekruta i zaciągu ochotn. z uwzględnieniem obydwóch okresów, poboru i zaciągu ochotniczego.

Ogólna suma tabeli 2 . . . . . 737.767

Ogólna suma tabeli 1 . . . . . 373.166

Pozostaje do rozrachunku . . . 364.601 (Z dn. 20/VIII. b. r.)

Do rubryki 3, tabeli 1.

P i e c h o t a.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Uzupełnienia		Zwarte formacje (jednostki taktyczne)			
	oficerów	szeregowych	oficerów	szeregowych	koni	wozów
Okres I.						
Od 1.I do 30.VI.1920 . . .	524	98.310	661	50.345	2.425	989
Okres II.						
Od 1.VII do 20.VIII.1920 . .	298	50.485	930	43.408	2.313	761
Razem . . .	822	148.795	1.591	93.753	4.738	1750

W cyfrach oficerów mieści się: 65 lekarzy wzgl. of. san.

65 oficerów gospodarczych

234 oficerów piechoty oddanych wprost Armji w polu przez Sekcję piechoty.

Szeregowi wszyscy kompletnie umundurowani i wyekwipowani. Zaznacza się, że z powodu braku niektórych części wyekwipowania w magazynach w ostatnim czasie odchodziły niektóre uzupełnienia z drobnymi brakami.

Wyszczególnienie jednostek taktycznych i uzupełnień piechoty podane będzie dodatkowo.

Do rubryki 4 tabeli 1.

J a z d a.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Uzupełnienia			Zwarte formacje (jednostki taktyczne)			
	oficerów	szereg.	koni	oficerów	szereg.	koni	wozów
Okres I.							
Od I.I do 30.VI.1920	247	6.648	1.107	28	1.072	775	37
Okres II.							
Od I.VII do 20.VIII.1920	162	10.346	9.279	306	10.187	9.522	334
Razem	409	16.994	10.386	334	11.259	10.297	371

Wyszczególnienie jednostek taktycznych I okresu:

4 szwadrony jazdy linjowej,
3 szwadrony jazdy dyw.,
7 plutonów Kar. Masz.

Wyszczególnienie uzupełnień I okresu:

20 szwadronów marsz. j. linj.
17 plutonów " " "
3 plutony techn. " " "
25 pluton. marsz. j. dyw.

Z tego nowe formacje

Szw. techn. 8 p. uł., 4 szw. p. uł. Tatar., 1 szw. 3 p. S. K., 2 szw. 8 p. uł.,
2 szw. 3 p. uł., 4 szw. 2 p. S. K., 8 szw. 2 p. S. K., pl. K. M. II/2 p. S. K.,
pl. K. M. dla 1/3 p. S. K.
" " II/3 "
" " III/3 "
" " IV/3 "
" " III/2 "
" " IV/2 "

Wyszczególnienie jednostek taktycznych II okresu:

1 Brygada, 2 Sztaby Brygad., 8 p. jaz. lin., 2 szw. jaz. lin., 5 dyon. j. dyw.

Wyszczególnienie uzupełnień II okresu:

22 szw. marszowe j. linj., 21 pl. marsz. j. dyw.

Z tego nowe formacje:

115 p. uł., 108 p. uł., 3 szw. 18 p. uł., 4 szw. 18 p. uł., 1/5 p. S. K.
II/3 p. S. K., Sztaby 8 i 9 Bryg. jaz., 201 p. szwol., 203 i 211 p. uł.
9 szw. 5 p. S. K., 212, 214 i 215 p. uł., Bryg. dońsk., Dyon Bryg. Syber.,
Detachem. rotm. Abrahama, 8 szw. 3 p. S. K.

W cyfrach oficerów jazdy mieści się drobna ilość lekarzy i oficerów gospodarczych,
którzy wymaszerowali z jednostkami na front.

Szeregowi umundurowani i wyekwipowani,

Do rubryki 5, tabeli 1.

Artylerja.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Uzupełnienia			Zwarte formacje (jednostki taktyczne)			
	oficerów	szereg.	koni	oficerów	szereg.	koni	wozów
Okres I.							
Od 1.I do 30.VI.1920 r.	126	4.900	—	464	13.835	12.272	1.636
Okres II.							
Od 1.VII do 20.VIII.1920 r.	207	2.100	686	368	12.110	10.498	1.242
Razem	333	7 000	686	832	25.945	22.770	2.878

Wyszczególnienie uzupełnień I okresu:

98 pl. marsz. i oficerowie wysyłani pojedynczo na front.

Wyszczególnienie uzupełnień II okresu:

42 plutony marszowe, oficerowie wysyłani pojedynczo na front, uzupełnienie w koniach.

Wyszczególnienie jednostek taktycznych I okresu:

2 Dowództwa Brygad, 9 Dow. pułków, 27 Dow. dyonów, 46 baterji polowych, 32 baterje ciężkie, 3 baterje górskie, 4 — konne.

Wyszczególnienie jednostek taktycznych II okresu:

1 Dow. Brygady, 3 Dow. pułków, 16 Dow. dyonów, 36 bat. polowych, 24 bat. ciężkie, 1 bat. najcięższa, 3 bat. górskie, 10 bat. konnych.

Chcąc osiągnąć ściśle daty uzupełnienia frontu przez M. S. Wojsk., należałoby od podanych cyfr artylerji odjąć ilość oficerów, szeregowych i koni, która została w tym samym okresie czasu odesłana z frontu do kraju, gdyż personel, który powrócił z frontu, odchodził po pewnym czasie z jednostkami i uzupełnieniami z powrotem na front, i mogą zająć wypalki, że jest podwójnie lub nawet potrójnie liczony.

W cyfrach oficerów mieszczą się drobne ilości lekarzy i oficerów gospodarczych, którzy z jedn. takt. art. odeszli na front.

Szeregowi umundurowani i wyekwipowani.

Do rubryki 6, tabeli 1.

Inżynierja i saperzy.**I. Inż. i sap**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Uzupełnienia			Zwarte formacje (jednostki taktyczne)			
	oficerów	szereg.	koni	oficerów	szereg.	koni	wozów
Okres I.							
Od 1.I do 30.VI.1920 r.	35	3.387	38	35	2.114	502	203
Okres II.							
Od 1.VII do 20.VIII.1920 r.	42	1.490	40	26	3.358	564	280
Razem	77	4.877	78	61	5 472	1.066	483

Do powyższych stanów doliczyć należy:

4 elektrownie ruchome, 3 reflektory elektryczne, 6 reflektorów acetylen.

Wyszczególnienie uzupełnień I okresu:

18 komp. marsz. sap. i 21 uzupełnień w różnej sile.

Wyszczególnienie uzupełnień II okresu:

3 komp. marsz. sap., uzup. w różnej sile, 3 komp. fort. jako marszówki.

Przydzieleni of. na roboty fortyfikacyjne.

Wyszczególnienie jednostek taktycznych I okresu:

7 Dow. baonów sapersk., 7 komp. pol. sapersk., 6 refl. acet. tlen. z obsługą,

4 plut. elektr. ruchomych, 2 kol. saperskie.

Wyszczególnienie jednostek taktycznych II okresu:

1 Dow. baonu sapersk 11 komp. pol. sapersk., 2 komp. most. Baonu

Most. Saper., 1 komp. refl. 110 cm., 1 plut. refl. 60 cm.,

3 kol. saperskie.

Szeregowi umundurowani i wykwapowani.

II. Czołgi.

Wyszczególnienie I okresu:	WYSZCZEGÓLNIENIE	Zwarte formacje (jednostki taktyczne)				Wyszczególnienie II okresu:
		oficerów	szereg.	czołgów	samocho.	
Dow. I baonu	Okres I.					
1 } kompanja	Od 1.I do 30.VI.1920	31	688	92	31	1 plut. 5-ej komp. 2 plut. 5-ej komp.
2 }						
3 }						
Dow. II baonu:	Okres II.					
4 kompanja	Od 1.VII do 20.VIII.1920	2	36	10	—	
1 plut. Rep. transp.						
	Razem . . .	33	724	102	31	

Formacje czołgów wysyłane były jako zwarte oddziały, nieuzupełniane.

Do rubryki 7, tabeli 1.

Wojska Lotnicze.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Uzupełnienia		Zwarte formacje (jednostki taktyczne)				U w a g a
	oficerów	szereg.	oficerów	szereg.	płatow.	balonów	
Okres I.							Prócz 11 płatowców odda- no Nacz. Dow. 241 płatow- ców wymienionych w Dziale materjałów.
od 1.I. do 30.VI.1920 r. . . .	52	417	—	—	—	—	
Okres II.							
od 1.VII. do 20.VIII.1920 r. . .	27	435	93	4100	11	4	
Razem . . .	79	852	93	4100	11	4	

Wyszczególnienie jednostek taktycznych II okresu:

Pułk aeronautyczny (bez balonów) pełnił funkcję piechoty do dnia 15.8., następnie powrócił z frontu i pełni dawne funkcje w składzie 4-ch bat. aeron.

Baon lotniczy jako zwarty oddział piechoty.

Eskadra Toruńska, jako nowa formacja, powstała z oficerskiej szkoły obserwatorów.

Jednostki użyte do obsady trójkąta M. Z. W.:

Eskadra lotn. M. 19

" " W. 13

" " W. 16

W dziale materiałowym wymienione są uzupełniane płatowce, hangary, samochody e. t. c.

Szeregowi umundurowani i wyekwipowani.

Chcąc osiągnąć ściśle daty, należałoby od podanych cyfr lotnictwa odjąć ilość oficerów, szeregowych i płatowców, która została w tym samym okresie czasu odesłana z frontu do kraju, materiał który powracał z frontu odchodził po pewnym czasie z powrotem, i mogą zajść wypadki że jest podwójnie liczony. Odnosi się to przeważnie do płatowców.

Do rubryki 8, tabeli I.

Wojska Łączności.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Uzupełnienia				Zwarte formacje (jednostki taktyczne)				
	oficerów	szereg.	koni	woz.	oficerów	szereg.	samo- ch. rower.	koni	wozów
Okres I.									
o 1.I. do 30.VI.1920 r.	28	2280	37	28	49	2413	6/30	646	296
Okres II.									
od 1.VII. do 20 VIII.1920.	24	572	62	30	30	1294	0/22	444	117
Razem . . .	52	2852	99	58	79	3707	6/52	1090	413

Wyszczególnienie uzupełnień I okresu:

60 luźnych oddziałów telegraficznych uzupełniających;

64 luźne oddziały radjotelegraficzne uzupełniające,

W sumie oficerów i szeregowych znajduje się:

12 urz. wojsk. i 79 szereg. hughistów, 17 morsistów, 15 mechaników.

Wyszczególnienie uzupełnień II okresu:

22 oddziały telegr. uzupełniające i 15 oddziałów radjotelegr. uzup.

W sumie oficerów i szeregowych znajduje się:

1 urz. wojsk. i 3 szereg. hughistów, 24 morsistów, 80 mechan. i kanc.

Wyszczególnienie jednostek taktycznych I okresu:

7 komp. telegr. budowlanych,

- 2 komp. telegr. rezerwowe,
- 1 $\frac{1}{2}$ komp. telegr. ciężkich,
- 1 komp. telegr. jazdy,
- 1 komp. telegr. parkowa,
- 1 komp. telegr. podsłuchowa,
- 3 stacje gołębi pocztowych,
- 4 sekcje optyczne,
- 9 stacji radjotelegraficznych polowych,
- 2 stacje goniometryczne
- 9 stacji radjotelegraficznych artyl. odbiorczych
- 9 stacji radjotelegraficznych samochodowych.

Wyszczególnienie jednostek taktycznych II. okresu:

- 4 komp. telegraficzne jazdy (w tem: rezerwowa ciężka $\frac{1}{2}$ Nr. 8 i $\frac{1}{2}$ Nr. 9),
- 1 komp. telegraficzna dla Brygady Syberyjsk.,
- 2 komp. telegraficzne dla przyczółków mostowych,
- 1 pluton telegraficzny podsłuchowy,
- 4 stacje radjotelegraficzne polowe,
- 1 stacja goniometryczna,
- 1 stacja radjotelegraficzna dla marynarki w Pucku,
- 2 stacje radjotelegraficzne artyleryjskie odbiorcze,
- 6 stacji E. 3. bis.,
- 1 komp. radjotelegraficzna parkowa Ł. B.

Wyżej wymienione formacje i uzupełnienia odeszły za małymi wyjątkami kompletnie umundurowane i wyekwipowane.

Oddane Naczelnemu Dowództwu materiały łączności umieszczone są w Dziale III. materiałów.

Do rubryki 9, tabeli I.

Wojska Kolejowe.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Uzupełnienia		Zwarte formacje (jednostki taktyczne)			U w a g i
	oficerów	szereg.	oficerów	szereg.	koni	
Okres I.						
od 1.I do 30.VI.1920 ..	—	—	126	4385	23	
Okres II.						
od 1.VII do 20.VIII.1920	—	2008 305*)	70	2213	55	*) dla pociągów pancernych
Razem	—	2313	196	6598	78	

Wyszczególnienie nowych formacji wystawionych w I okresie:

- VII, VIII, XI Baony kolejowe;
- 1, 2 i 3 kompanja ruchowa II linji.

Wyszczególnienie nowych formacji wystawionych w II okresie:

- X Baon W. Kol., 5 komp. robotniczych W. Kol.

6 nowych pociągów pancernych:

Stefan Batory, Chrobry, Kaniów, Hallerczyk, Wilk i Śmierć.

Na czas od 20 do 30.VIII wydano rozkazy pogotowia marszowego 5-ciu nowych pociągów pancernych:

Huragan, Czarnecki, Reduta Ordon, Zawisza, Głowacki.

4 komp. robot. W. Kol. Nr. 6, 7, 8 i 9.

Powyższe formacje odeszły całkowicie umundurowane i wyekwipowane.

W cyfrę oficerów tabeli 1 (rubryka 9 W. Kol.) wstawiono pewną ilość oficerów, oddanych Naczelnemu Dowództwu przez Sekcję Komunikacyjną (oficerowie W. Kol.)

Do rubryki 10, tabeli 1.

Wojska Samochodowe.

Oddano Naczelnemu Dowództwu.

Okres I.	Okres II.	Razem:
Oficerów 41	Oficerów 25	Oficerów 66
szoferów 787	szoferów 119	szoferów 906
motocyklistów 46	motocyklistów 102	motocyklistów 148
	rzemieślników 32	rzemieślników 32
	szereg. 85	szereg. 85

W okresie I wystawiono 2 kolumny osobowe, 14 kolumn ciężarowych.

W okresie II wystawiono tylko dopelnienia (uzupelnienia).

Ilości samochodów, motocykli i materiału samochodowego umieszczono w cyfrach Działu III materiałowego.

Do rubryki 11, tabeli 1.

Wojska Taborowe.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Uzupełnienia				Zwarte formacje (jednostki taktyczne)			
	oficer.	szereg.	koni	wozów	oficer.	szereg.	koni	wozów
Okres I.								
od 1.I do 30.VI.1920	78	4088	1408	115	43	3854	3218	1535
Okres II.								
od 1.VII do 20.VIII.1920	4	609	160	15	11	725	870	407
Razem	82	4697	1568	130	54	4579	4088	1942

Wyszczególnienie jednostek taktycznych I okresu:

24 kolumn taborowych, 4 Dow. taborów, 7 szpitali zapas. koni, 5 warszt. ruch.

Wyszczególnienie jednostek taktycznych II okresu:

6 kolumn taborowych.

Formacje powyższe odeszły na front etatowo umundurowane i wyekwipowane.

W niniejszym wykazie nie uwzględniono oddziałów zaprzęgowych: dla szpitali polowych,

kolumn saperkich, uzupełnień, kompanji telegraficznych, które Sekcja Wojsk Taborowych oddała do dyspozycji poszczególnych Sekcji broni i służb.

Oddane bezpośrednio do dyspozycji Naczelnego Dowództwa wozy nie zostały wyszczególnione w odnośnych rubrykach Sekcji broni i służb, lecz umieszczone są w Dziale III, materiałowym.

Do rubryki 12, tabeli I.

Żandarmerja.

WYSZCZEGÓLNIENIE	oficerów	szereg.	koni	wozów	U w a g i
Okres I. od 1.I do 30.VI.1920	9	417	4	1	
Okres II. od 1.VII do 20.VIII.1920	62	3272	85	44	
Razem	71	3689	89	45	

Wyszczególnienie I okresu:

Oddano do dyspozycji	oficerów	szeregow.	koni	wozów	Plut. Żand. W.
D-twa Dyw. Górskiej	1	50	—	—	1 pluton
D. O. E. Winnica	4	225	—	—	4 $\frac{1}{2}$ „
Do Armji rez. Gen. Sosnkowskiego	3	63	4	1	1 „
1-ej rez. Bryg. Piechoty		29	—	—	—
7-ej rez. Bryg. Piechoty	1	50	—	—	1 „
Razem	9	417	4	1	

Wyszczególnienie II okresu:

Oddano do dyspozycji	oficerów	szeregow.	koni	wozów	Plut. Żand. W.
Żandarmerja Polowa	3	200	11	2	Kowel, Włodz.
" " " "	1	23	—	1	Woł., Luck, Dubno. Pińsk.
" " " "	—	30	—	1	Lida.
" " " "	1	36	2	2	Baranowicze.
" " " "	3	232	4	1	Złoczów, Brody, Zbaraż, Brzeżany, Tarnopol, Czort- ków Borszczów.
Inspekt. Etapów Pplk. Młodzia- nowski	4	200	—	—	4 plutony.
Żandarmerja Polowa	—	57	2	1	Białystok z posterunkami Grajewo.
" " " "	1	55	2	1	Grodno.
" " " "	1	33	—	1	Wołkowysk.
" " " "	1	63	4	1	Brześć-Litewski
" " " "	1	23	—	1	Słonim.
" " " "	—	23	—	1	Prużany.
" " " "	—	43	—	—	Szkoła Żand. przy 9 Dyon. Grodno.
" " " "	1	147	—	1	Szwadron zap. 9 Dyon. Grodno.
" " " "	—	15	—	—	Kontrolny Oddz. Kol. Grodno.
" " " "	1	100	—	—	Szw. zap. 1 Dyonu.
Pplk. Młodzianowskiemu	2	—	—	—	
Żandarmerja Polowa	1	51	2	1	Suwałki.
" " " "	1	43	2	1	Łomża,
" " " "	—	54	2	—	Ostrów, Łomża.
" " " "	—	44	2	1	Siedlce.
" " " "	1	66	2	1	Łuków.
Brygada Syberyjska	1	20	—	—	
do przeniesienia	24	1558	35	18	

Oddano do dyspozycji	oficerów	szereg.	koni	wozów	Plut. Ż. W.
z przeniesienia	24	1558	35	18	
Do Grupy Gen. Roji	1	20	—	—	—
Żandarmerja Polowa	1	45	2	1	Pułusk.
Gubern. Warszawa	8	38	7	3	Dow. Dyon. Ż. W. Nr. 1 Warszawa
" "	1	30	—	—	1/2 plut.
" "	2	4	—	—	Dtwo Szwad. na Warszawę
" "	1	76	2	1	Warszawa I.
" "	—	63	1	1	Warszawa II.
" "	1	67	—	—	" III.
" "	1	84	2	1	" IV.
" "	—	55	—	—	" V.
" "	2	87	—	—	Mińsk - Mazowiecki
" "	1	134	—	—	Oddział Żand. K. O. K. Warszawa
" "	3	100	—	—	Szereg. z K. O. K.
Żandarmerja Polowa	6	32	7	3	Dtwo 2 Dyonu Ż. W. Lu- blin.
" "	1	67	4	2	Lublin I.
" "	1	73	4	2	" II.
" "	1	50	2	2	Biała Podlaska
" "	1	100	2	2	Chełm
" "	2	76	4	2	Zamość
" "	1	80	3	1	Dęblin
" "	—	70	—	—	Pluton Zapasowy Dęblin
" "	1	241	4	2	Szwadron Zap. 2 Dyonu Lublin
" "	—	35	2	1	Mława
" "	1	37	2	1	Płock
" "	1	50	2	1	Ciechanów
Razem	62	3272	85	44	

Do rubryki 13, tabeli 1.

Strzelcy Graniczni.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Uzupełnienia				Formacje zwarte (jednostki taktyczne)						
	of.	szer.	koni	woz.	of.	szer.	koni	woz.	samo- chodów	moto- cykli	
Okres I.											
Od 1.I 1920 do 30.VI 1920	—	—	—	—	24	1604	142	22	2	4	
Okres II.											
Od 1.VIII do 20.VII 1920	6	1114	25	7	178	7833	1386	132	2	2	
Razem	6	1114	25	7	202	9437	1528	154	4	6	

W pierwszym okresie wymaszerował 9 p. Strzelców Granicznych jako formacja zwarta. W drugim okresie oddano Naczelnemu Dowództwu (jako formacje zwarte): Grupa Aug. Suwałk., 6 pułk., II/1 p., I/3 i 2 pułk (jako nowosformowany), 11 pułk Strzelców Gran. (konny). Powyższe formacje odeszły na front umundurowane i wyekwipowane.

Do rubryki 14, tabeli 1.

Wojska Sanitarne.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Uzupełnienia				Formacje zwarte (jednostki taktyczne)			
	of.	szer.	koni	woz.	of.	szer.	koni	woz.
Okres I.								
Od 1.I do 30.VI 1920	303	1425	95	31	50	881	290	196
Okres II.								
Od 1.VII do 20.VIII 1920	165	864	131	4	859	5098	1213	575
Razem	468	2289	226	35	909	5979	1503	771

Zwarte oddziały I okresu:

7 szpitali polowych, 3 grupy chirurgiczne, 1 pociąg dezynf. kąpiel, 132 apar. dezynf. kąpiel., 7 odkaźalni kol., 1 filtr, 1 pralnia.

Zwarte oddziały II okresu:

7 szpitali polowych, 4 komp. san. Bryg. Jazdy, 3 pociągi sanitarne, 7 ruchomych apar. desyf., szpitale Ujazdowski i Mokotowski, 2 szpit. okręgowe, 51 szpitali wojskowych.

Prócz powyższego oddano w celach uzup. 800 łóżek dla szpit. wojsk., 3 barki Dekiarta, 4 samochody Rentgenowskie, 1 aparat Rentgena, 1 aparat Cooidga. 55 szpitali okr. i wojsk. o pojemności 23.905 łóżek były wraz z całym inwentarzem w dyspozycji różnych Armji, w miarę posuwania się.

Szpitala Warszawy i trójkąta Modlin—Zegrze—Warszawa znajdują się w chwili obecnej w rozporządzeniu frontu północnego. Prócz tego przydzielono około 2000 szeregowych sanit., jako patrole sanit. do oddziałów.

Sióstr na froncie ogółem
w czasie obydwóch okresów: 1119

Robotników cyw. i sanit. cyw.
w czasie obydwóch okresów: 1359.

Do rubryki 15, tabeli 1.

Służba Uzbrojenia.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Uzupełnienia		Formacje zwarte (jednostki taktyczne)			
	ofic.	szereg.	ofic.	szereg.	koni	wozów
Okres I.						
Od 1.I do 30.VI 1920	—	321	6	249	52	823
Okres II.						
Od 1.VII do 20.VIII 1920	—	77	6	225	4	190
Razem	—	398	12	474	56	1013

Tabela 3 (uzbrojenia) obejmuje całokształt Służby Uzbrojenia M. S. Wojsk.

W I okresie wystawiono: 4 warszt. uzbr. dyw. Nr. 8, 1, 7 i 4

2 „ „ armji „ 2 i 6.

Uzupełniono personelem fachowym: puszkarze, rusznikarze, pyrotechnicy i ślusarze baterijni.

W II okresie wystawiono 4 warszt. uzbr. dyw. Nr. 2, 6, 5, (12)

2 „ „ armji „ 3, 5.

Uzupełniono warsztaty W. D. Nr. 4 i W. U. A. Nr. 4.

Wszystkie ściślejsze daty i szczegóły podane są w tabeli 3, (uzbrojenia)

Do rubryki 16, tabeli 1.

Służba Techniczna.

Zestawienie ilości oficerów inżynierów i techników, wystawionych przez M. S. Wojsk. za okres czasu od dnia 1.VII do 20.VIII do grup fortyfikacyjnych:

Oficerów	Inżynierów technik.	Urzędników cywilnych	Sap. rów	Jęńców	
9	19	11	1	—	Gr. fort Nr. 1
11	19	4	—	1	„ „ „ 2
14	9	12	1	1	„ „ „ 3
25	2	—	4	3	„ „ „ 4
19	10	—	2	—	„ „ „ 5
5	—	—	—	—	„ „ „ 8
12	—	—	—	—	„ „ „ 9
23	59	19	1	1	„ „ „ 10
9	31	—	1	—	„ „ „ 11
8	20	8	1	—	„ „ „ 12
135	169	54	11	6	

Do rubryki 17, tabeli 1.

Służba Zdrowia.

Wyszczególnienie stanu personalnego Służby Zdrowia umieszczone jest w rubryce 14 Wojsk Sanitarnych.

Do rubryki 18, tabeli 1.

Służba Gospodarcza.**O k r e s I.**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Oficerów	Uřz. wojsk.	Absolw. Kursu
A. Uzupelnienie dla Int. Nacz. Dow.	78	63	52
B. C. Nowe formacje Zwarte Oddz.	—	—	—
9 Szpitali polowych	9	—	—
Brygada rezerwowa	3	1	8
Armja rezerwowa.	5	1	—
Razem.	95	65	60

O k r e s II.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Oficerów	Uřz. wojsk.	Absolw. Kursu
A. Uzupelnienie.	30	16	3
B. Zwarte Oddziały	25	4	78
C. Nowe formacje	—	—	—
7. Szpitali polowych	7	—	—
5. p. Strzelców Konnych	5	—	—
8. Brygada Jazdy	4	—	4
9. " "	4	—	4
Brygada Syberyjska.	3	—	11
Dywizja Ochotnicza.	7	—	—
Grupa gen. Roji	13	1	5
" " Romera.	1	2	7
" " Wroczyńskiego	7	1	—
" " Ledochowskiego	—	—	2
Razem.	106	24	114

Zaznacza się, że w Sekcjach Broni i Służb, obliczona jest ilość oficerów gospodarczych, którzy odeszli z formacjami marszowymi i nowymi formacjami na front.

Do rubryki 19, tabeli 1.

Służba Sprawiedliwości.

W Okresie I oddano 80 of.

" II " 64 "

Razem . . 144 of.

Ponadto oddano do dyspozycji Naczelnego Dowództwa w II okresie 36 of. K. S.

Działalność Służby Sprawiedliwości dla armji w polu poza uzupełnieniem personalnem składu sądów polowych, podległych Naczelnemu Dowództwu, polegała na zorganizowaniu sądownictwa doraźnego w łączności z akcją przeciwko dezterterom i uchylającym się od poborów.

W szczególności utworzono w drugim okresie (od 1.VII. b. r. do 19.VIII. b. r.) na obszarze całego państwa dla przyspieszenia wymiaru sprawiedliwości 15 ekspozytur sądów O. G. dla sądownictwa doraźnego poza siedzibą sądów O. G., zaś w sądach O. G. wyznaczono 9 osobnych kompletów sędziowskich dla prowadzenia spraw, podpadających pod sądy doraźne. Do ekspozytur sądów O. G. odkomenderowano z sądów O. G. i prokuratur przy nich 45 oficerów i 15 urzędników wojsk. jako kluczników.

Ponadto zorganizowano w porozumieniu z Naczelnem Dowództwem sąd polowy przy grupie ppłk. Koppa i przy grupie ppłk. szt. gen. Zagórskiego z jedną ekspozyturą, wreszcie sąd polowy przy Dowództwie Brygady Syberyjskiej, oddając oficerów K. S. z formacji podległych M. S. Wojsk., do tychże sądów polowych.

Do rubryki 20, tabeli 1.

Służba Weterynaryjna.

Prócz cyfr, podanych w rubryce 20, tabeli 1, oddano Naczelnemu Dowództwu: Dyw. Szpital Koni Nr. 16.

Oprócz tego dla Naczelnego Dowództwa pracują, jakkolwiek nie są ściśle podporządkowane:

- 1) Szpital dla koni świerzbowatych w Warszawie
- 2) Okr. Szpit. koni Nr. 1 w Warszawie
- 3) Centr. Szkoła kucia koni.

Do rubryki 21, tabeli 1.

Służba Budownictwa.

drobne cyfry podane w rubryce 21.

Do rubryki 22, tabeli 1. **Służba Nauczycielsko-Oświat.**

drobne cyfry podane w rubryce 22.

Do rubryki 23, tabeli 1.

Służba Adm.-Kanc.

W I okresie oddano Naczelnemu Dowództwu:

kreślarzy i pisarzy (z rezerwy personalnej)	124
rzemieślników (z kadry rzemieślników)	765

W II okresie oddano Naczelnemu Dowództwu:

pisarzy i kreślarzy	42
rzemieślników	258

Razem	1189
-----------------	------

Do rubryki 24, tabeli 1.

Duszpasterstwo.

drobne cyfry podane w rubryce 24.

Do rubryki 25, tabeli 1.

Marynarka. Zestawienie jednostek bojowych Flotylli Wiślanej,
oddanej do dyspozycji Nacz. Dow. W. P.

Nr. Dyonu	Rodzaj	Nazwa	Uzbrojenie
D. I.	Monitor	„Warszawa“	2 arm. włosk. 105 mm. 5 K. M.
	„	„Horodyszczce“	„ „ „
D. II.	Parostatek	„Wyspiański“	8 K. M.
	„	„Moniuszko“	4 K. M.
	„	„Neptun“	4 K. M.
	„	„Kiliński“	2 K. M.
	„	„Bartosz Głowacki“	2 K. M.
Sztabow. Nie uzbr. (narazie)	Parostatek	„Warneńczyk“	4 K. M.
	„	„Dwernicki“	— —
D. III.	Parostatek	„Wawel“	2 armt. 80 mm. i 4 K. M.
	„	„Stefan Batory“	„ „ „
	„	„Sobieski“	2 arm. włosk. 75 mm. i 4 K. M.
	„	„Minister“	„ „ „
	„	„Andrzej Zamojski“	2 haub. 104 mm. i 4 K. M.
	Motorówka	Nr. 1	1 K. M.
	„	Nr. 2	1 K. M.
„	Nr. 3	2 K. M.	
„	Nr. 4	1 K. M.	
„	Nr. 5	1 K. M.	

Nr. Dyonu	Rodzaj	Nazwa	Uzbrojenie
	Motórowka	Nr. 6	1 K. M.
	"	Nr. 7	1 K. M.
	"	Nr. 8	1 K. M.
	"	Nr. 9	1 K. M.
	"	Nr. 10	1 K. M.
D. IV.	Motorówka	Nr. 11	2 K. M.
	"	Nr. 12	1 K. M.
	"	Nr. 13	4 K. M. i arm. ros. gorsk. 3 cal.
	"	Nr. 14	1 K. M.
	"	Nr. 15	1 K. M. i arm. 37 m/m aust.
	"	Nr. 16	1 K. M.

Wykaz personelu i Flotylli Wiślanej

U w a g a:

Oficerów:	Kapitan (Dowódca)	1	Armat	14
	Poruczników	20	Armatek	2
	Pporuczników	11	K. M.	75
	Podchorążych	5		
Marynarzy:	(podof. i szeregowi)	400		

Oddano Naczelnemu Dowództwu pułk Morski w składzie 3-ch baonów; pułk pełni funkcje pułku piechoty. (Cyfry patrz Tabela 1. Rubryka 25 kolumny b-n.)

W skład Flotylli Wiślanej weszła cała załoga zniszczonej wskutek braku wody w kanałach przy defenzywie Flotylli Pińskiej, oraz K. M. częściowo działa i motorówki uratowane przy tej akcji.

Utworzenie Bojowej Flotylli Wiślanej.

W związku z odwrotem Wojsk Polskich na Zachód i straceniu wobec tego, oraz wskutek niskiego stanu wody na rzekach Pinie i dorzeczu Prypeci większej części Flotylli Pińskiej, Departament Spraw Morskich w końcu Lipca r. b. w porozumieniu się z Nacz. Dowództwem, oraz z Panem Ministrem Spraw Wojskowych, przystąpił do utworzenia Flotylli Wiślanej z bazą dla niej w Modlinie.

Dla osiągnięcia tego celu przedsięwzięto było co następuje:

1. Wszystkie statki, które znajdowały się w rozporządzeniu Departamentu Spraw Morskich (jak „Neptun“, „Kiliński“, „Wawel“ i „Bartosz Głowacki“), za wyjątkiem statku „Wisła“, przeznaczonego dla konwojowania transportów na Dolnej Wiśle przez tereny Plebiscytowe i pozostawionego w rozporządzeniu D. O. Gen. Pomorze, były przydzielone do tworzącej się Flotylli Wiślanej i miały służyć za podstawę dla przyszłej bojowej Flotylli.

2. Materiał, uratowany z Pińskiej Flotyli (kilka motorówek, motory, uzbrojenie i t. d.), był przeznaczony do świeżo tworzącej się Flotyli w Modlinie.

3. Dla uzupełnienia aż nader skromnej liczby mających się w rozporządzeniu Departamentu Spraw Morskich statków i motorówek, zarządzona była na Wiśle z zezwolenia Ministra Spraw Wojskowych szybka rekwizycja względnie przeznaczenie do Departamentu Spraw Morskich rozmaitych obiektów pływających jak od właścicieli prywatnych, tak również od Instytucji Państwowych.

4. Został opracowany i zatwierdzony przez Ministra Spraw Wojskowych Etat Bojowej Flotyli Wiślanej który był obsadzony przez oficerów i marynarzy bylej Flotyli Pińskiej.

5. Zarządzono przyspieszenie robót dla wykończenia monitorów, budujących się w Gdańsku. Jeden z nich już gotowy i wchodzi obecnie w skład Flotyli.

Skutkiem tej działalności utworzyła się Flotylla Wiślana: dokładny wykaz jednostek bojowych, oraz wykaz personelu jest podany w załączonym zestawieniu.

Gotowość bojowa Flotyli była meldowaną Naczelnemu Dowództwu pismem Licz. 12210 dnia 14 sierpnia r. b., w którym również proszono o podporządkowanie jej Dowództwu Frontu Północnego.

Decyzja Szefa Sztabu Generalnego zapadła dnia 19 sierpnia. — Flotylla Wiślana została podporządkowaną pod względem operacyjnym grupie Generała Lasockiego.

DZIAŁ II. KONI.

Rubryka	BRONŃ, SŁUŻBA	OKRES I		OKRES II		OGÓŁEM
		Uzupelnienia	Jednostki taktyczne	Uzupelnienia	Jednostki taktyczne	
2	Remont	—	—	—	—	—
3	Piechota	—	2425	—	2313	4738
4	Jazda	1107	775	9279	9522	20683
5	Artylerja	—	12272	686	10498	23456
6	W. Saperskie	38	502	40	564	1144
8	W. Łączności	37	646	62	444	1189
A 9	W. Kolejowe	—	23	—	55	78
11	W. Taborowe	1408	3218	160	870	5656
12	Żandarmerja	—	4	—	85	89
13	Strzel. Granicznicy	—	142	25	1386	1553
14	Wojska Sanitarne	95	290	131	1213	1729
B 1	Uzbrojenie	—	52	—	4	56
VI	Służba weter.	—	—	—	7	7
C 1	Marynarka	—	—	—	126	126
	Razem	2685	20349	10383	27087	60504

Remont M. S. Wojsk. niedostarczał bezpośrednio armji w polu koni, natomiast dostarczały konie oddziały zwarte (jednostki taktyczne) i uzupełnienia wysyłane przez poszczególne Sekcje Broni i służb.

Ogólna cyfra Okresu I Uzup. . . . koni 2685
jedn. taktyczna . . . . . „ 20349
Ogólna cyfra Okresu II Uzup. . . . . „ 10383
jedn. taktyczne . . . . . „ 27087

Ogółem w czasie od 1.I do 20.VIII . koni 60504

DZIAŁ III. MATERJAŁOWY.

1. Materiał saperski.

I. Okres.

Liczba porządk.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Nowe form.	Uzupeł.	Rob. obronne	Razem
1	Łopaty . . . . . szt.	6557	4240	—	10797
2	Oskadry . . . . . "	2684	1501	—	4185
3	Piły . . . . . "	1890	1110	—	3000
4	Topory i siekiery. . . . . "	9350	3258	—	12608
5	Dragi żelaz. . . . . "	264	136	—	400
6	Drobne narz. rzemieślnicze . . . . . "	24375	16753	—	41128
7	Kuźnie polowe . . . . . "	124	42	—	166
8	Kowadła . . . . . "	136	62	—	198
9	Imadła. . . . . "	212	114	—	326
10	Drut kolczasty . . . . . kg.	—	—	116890	116890
11	Klamerki do drutu . . . . . "	600	300	1444	2344
12	Słupki żel. . . . . wag.	—	—	—	—
13	Liny konop. . . . . metr. b.	42730	27173	—	69903
14	" stalowe " " . . . . . "	3800	2695	—	6495
15	Ekwip. piech. szt. (łop. czek nożyce) szt.	16690	18670	—	35310
16	Worki do ziemi . . . . . "	18350	22153	—	40503
17	Pontony z wozami i mater. pomost. "	—	—	—	—
18	Przyrz. do oświetl. . . . . "	2460	650	—	3110
19	Amun. wyb. . . . . klg.	19640	13299	—	32939
20	Kapsle . . . . . szt.	22140	11112	—	33252
21	Lont Beackf. . . . . metr. b.	10360	5338	—	15698
22	" detonac. . . . . "	10250	4896	—	15146

II. Okres.

Liczba porządk.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Nowe form.	Uzupeł.	Rob. obronne	Razem
1	Łopaty . . . . . szt.	10576	4624	17050	32250
2	Oskardy . . . . . "	2479	540	903	3922
3	Piły . . . . . "	2658	688	1560	4906
4	Topory i siekiery . . . . . "	2768	1890	4453	9111
5	Dragi żelaz. . . . . "	156	75	125	356
6	Drobne narz. rzemieślnicze . . . . . "	17899	3380	—	20279
7	Kuźnie polowe . . . . . "	29	13	3	45
8	Kowadła . . . . . "	29	26	3	58
9	Imadła . . . . . "	29	131	3	163
10	Drut kolczasty . . . . . kg	908	—	954942	955850
11	Klamerki do drutu . . . . . "	96	—	32991	33087
12	Słupki żelaz. . . . . wag	—	—	35	35
13	Liny konop. . . . . metr b.	31987	3248	670	35905
14	„ stalowe . . . . . „ „	4060	1847	—	5907
15	Ekwip piech. (łop. czek. nożyce). . szt	71380	28200	—	99580
16	Wózki do ziemi . . . . . "	7200	1687	28220	37107
17	Pontony z wozami i mater. pomost „	16	4	175	195
18	Przyrz. do oświetl . . . . . "	180	66	80	326
19	Amun. wyb. . . . . kg	20000	31700	—	51760
20	Kapsle . . . . . szt.	13500	5398	—	18898
21	Lont. Beackf. . . . . mtr b.	5400	2033	—	7433
22	„ detonac. . . . . " "	14300	6250	—	20550

2. Materiał Lotniczy.

UWAGA:

W niniejszym materiale nie podaje się przyborów materiałów zabranych przez odchodzące w pole, zwarte oddziały i uzupełnienia.

Wykaz personelu i materiału lotniczego, oddanego do dyspozycji N. D. . . za czas od 1/1 do 20/VIII 20 r.

		Jednostki zwarte i nowe formacje.						Uzupełnienie	
Okres I od 1/1 do 1/VII	Eskadra Baon Aeronaut.	Oficer.	Szereg.	Plat. Balon		U W A G I	Oficer.	Szereg.	U W A G I
							52	417	Do dyspozycji Szefostwa Lotnictwa
Okres II od 1/VII do 20/VIII 20 r.	4 Bat. Aeronaut. Eskadra Toruńska	28	1621	—		Zwarte Oddziały	27	435	Do dyspozycji Szefostwa Lotnictwa
		27	1303	—		z tego: — 30 do Baonów Zap. Wojsk. Kol. (oddz K. M.), — 21 do D-twa Wojsk. Samoch. (oddz. K. M. dla panc. sam.), — 1200 do Br. 19 piech. jako oddz. piech. „Batalion Ochotniczy”, Pułk Aeronautyczny (bez balonów — pełni funkcję piechoty do dn. 15/VIII. Pułk Aeronautyczny powrócił z frontu i pełni dawne funkc. w składzie 4 Bat. Aer. Powstała z Ofic. Szkoły Obserw. (nowa form.).			
		10	1040	4 balony					
		10	136	11 plat.					
		93	4100	4 bal. 11 plat.			79	852	
		Patrz Dział I Personalny str. 8							

	Platowce	Hangary	Samochody	Przy-czepki	Moto-cykle	Benzyna	Smary	Komplet narzędzi slusar.	Komplet narzędzi stolar.	Opony: aeropl. samoch.	Kiszki: aeropl. samoch.	Radio st. aeropl.	Agre-gaty elektr.	K. M. aeropl.	Ammunic. ładunki	Bomby	Rakiety i rakiet-nice
Okres I	117*	4	126	25	11	842,416 k. g.	78,706 k. g.	23	15	373 s. 137 a.	358 s. 91 a.	14	5	238	907,590	1441	9243 szt. 48 szt.
Okres II	124**	1	63	8	7	640,178 k. g.	50,942 k. g.	—	—	56 s. 118 a.	66 s. 9 a.	1	2	28	260,400	1002	450) szt. 23 szt.
Razem:	241	5	189	33	18	1,482,424 k. g.	129,648 k. g.	23	15	429 s. 255 a.	424 s. 100 a.	15	7	266	1,167,990	2443	13743 szt. 71 szt.

*) Z Warszawy i Poznania.
**) Z Warszawy Poznania i Lwowa.

Jednostki użyte do obsady trójkąta M. Z. W.

Esk. Lotnicz A. M. 19 —	odchodzi do I Arm.
" " " " " " " " " "	W. 13 — " " " " " " " " " "
" " " " " " " " " "	V Arm.
" " " " " " " " " "	W. 16 — Rezerwa N. D. W. P. Szef. Lotn.

3. Materiał łączności.

Okres I.

1) łącznic brzęczykowych	273	szt.
2) " induktorowych	261	"
3) aparatów telef. polowych brzęczykowych	2247	szt.
4) " " " induktorowych	1150	"
5) " telegr. Hughes'a	19	"
6) " " Morse'a	43	"
7) kabla telef. patrolowego	2380	klm.
8) " " polowego	7740	"
9) kompletów narzędzi do budowy linii stałych	316	komp.
10) " " " " " polowych	960	"
11) " " " dla mechaników	39	"
12) drutu telegr. żel.-cynk. gołego	403876	kg.
13) " " miedzianego gołego	52702	"
14) izolatorów do słupów	114109	szt.
15) stacji rtelgr. polowych pr. dz. klm. 250	3	"
16) " " " " " " 150	3	"
17) " " samochodowych pr. dz. klm. 250	2	"
18) " " gonjometrycznych	3	"
19) " " art. odbiorczych	35	"
20) " " nadawczych awiac.	11	"
21) amplifikatorów	18	"
22) agregatów do ładowania	13	"

Okres II.

1) łącznic brzęczykowych	349	szt.
2) łącznic induktorowych	247	"
3) aparatów telef. polowych brzęczykowych	2148	"
4) aparatów telef. polowych induktorowych	1074	"
5) " telegr. Hughes'a	15	"
6) " " Morse'a	40	"
7) kabla telef. patrolowego	1002	klm.
8) " " polowego	5083	"
9) kompletów narzędzi do budowy linii stałych	287	komp.
10) " " " " " " polowych	1083	"
11) " " " dla mechaników	26	"
12) drutu telegr. żel. cynk. gołego	112042	kg.
13) " " miedzianego gołego	1360	"
14) izolatorów (różnych)	41985	szt.
15) Stacji rtelg. samoch. E3 bis pr. dz. klm. 100	6	"
16) " " art. odbiorczych	10	"
17) " " nadawczych awiac.	13	"
18) amplifikatorów	14	"
19) agregatów do ładowania	5	"

4. Materiał kolejowy.

Okres I i II.

- I. Wysłano na front kompletny ekwipunek dla VII, VIII, IX i X Baonów Kolejowych (około 80—90% według etatu).
- II. Wysłano kompletne wyposażenie dla trzech kompani ruchomych z uzupełnieniem na żądanie Nacz. Dow. w ekwipunek, jak dla kompani roboczych i eksploatacyjnych.
- III. Wysłano kompletne wyposażenie techniczne dla 5 kompani roboczych.
- IIIa. Uzupełniono ekwipunek dla wszystkich egzystujących Baonów w stosunku około 15%.
- IV. Wysłano wyposażenie techniczne dla 5 nowych pociągów pancernych.
- IVa. Naprawiono ogółem 12 pociągów pancernych.
- V. Zakupiono 5 pociągów elektrogeneratorowych normalnotorowych i 5 wysłano na front.
- VI. Zakupiono i wysłano na front 2 pociągi elektrogeneratorowe wązkotorowe (po 25 wagonów każdy).
- VII. Wysłano na front motorki 4,5 HP Pucha—około 60 sztuk.
- VIII. Wysłano parowozów wązkotorowych około 20 sztuk.
- IX. Wysłano około 150 wózków wązkotorowych dla kol. parowych.
" " " 70 " " " " " " konnych.
- X. Wysłano 150 kilom. toru dla budujących się kolejek na froncie.
- XI. Wysłano materiału łącznikowego dla około 50 kil. toru.
- XII. Wysłano podkładów wązkotorowych około 30.000 sztuk.
- XIII. Wysłano 17.000 sztuk podkładów dla budującej się na żądanie Nacz. Dow. kolejki Sompolno—Jabłonka.
- XIV. Wysłano materiału łącznikowego i szyn na około 5 kilom. toru do Sompolna.
- XV. Wysłano prowizorjów mostowych Ippena, Trzynieckich i Rudzkiego (o rozpiętości od 8,80 do 12 metr.) około 1000 mtr. łącznej długości.
- XVI. Wysłano mostów wojennych kratowych Roth-Wagnera i Kohna przeszło 300 mtr. bieżących.
- XVII. Wysłano tlenu i acetylenu około 2000 mtr. (sześciennych).
- XVIII. Wyposażono 3 kompanje parkowe w materiały budowlane i narzędzia.

5. Materiał samochodowy.

Okres I.

Samochodów osobowych	.. . . .	102
" ciężarowych	. . . . .	312
" cystern	. . . . .	34
" warsztatów	. . . . .	21
" sanitarnych	. . . . .	89
Przyczepek	. . . . .	9

Motocykli bez koszy	98
„ z koszami	103
Rowerów	495
Opon samochodowych	1512
„ motocyklowych	101
„ rowerowych	186
Kiszek samochodowych	2252
„ motocyklowych	137
„ rowerowych	210
Gum pehnych	755
Części zamiennych	9821
Akcesorji	13961
Benzyny	2552719 klg.
Oliwy	357305 „
Towotu	24922 „
Karbidu	21830 „
Nafty	3504 „
Końców bawełnianych	2185 „
Metali surowych	3449 klg.
„ „	77 mtr.
„ „	16 ¹ / ₂ sztab.
Półfabrykatów żelaznych	52250 szt.
„ „	288 klg.
„ „	375 mtr.
„ „	126 arkuszy
„ „	30 paczek
„ pomocniczych	6936 sztuk
„ „	1957 ¹ / ₂ arkuszy
„ „	121 klg.
„ „	101,2 m ²
Metali białych	1060 ¹ / ₂ klg.
Farby	1049 „
„ „	2 ¹ / ₂ beczki
Narzędzi i przyborów	10228 szt.
Skór	181,5 m ²
„ „	45 szt.
Metali surowych	3449 klg.
„ „	46 mtr.
„ „	16 ¹ / ₂ sztab.
Maszyny pomocnicze	160 szt.
Tlenu	6 butli
„ „	3 balony

Okres II.

Samochodów osobowych	105
„ ciężarowych	230
„ pancernych	10
„ cystern	13

Samochodów warsztatów	7
„ sanitarnych	20
Przyczepek	16
Motocykli z koszami i bez koszy	123
Opon samochodowych	1916
„ motocyklowych	128
„ rowerowych	14
Kiszek samochodowych	2741
„ motocyklowych	319
„ rowerowych	14
Gum pełnych	120
Części zmiennych	3763
Akcesorji	7036
Benzyny	1172136 klg.
Oliwy	189345 „
Towotu	3055 „
Karbidu	100 „
Nafty i końców bawełn.	—
Metali surowych	4588 klg.
„ „	14 mtr.
„ „	128 sztab.
Półfabrykatów żelaznych	218 klg.
„ „	366 mtr.
„ „	34370 szt.
„ „	52 arkuszy
„ pomocniczych	7472 szt.
„ „	220 klg.
„ „	873 arkuszy
„ „	158,1 m ²
Metali białych	386 klg.
Farb	541 ¹ / ₂ „
Narzędzi i przyborów	5455 szt.
Skór	23 klg.
„	196 mtr.
„	90 szt.
Metali surowych	4588 klg.

Drobne cyfry samochodów ze stanów Sekcji broni i służb nie są wliczone.

6. Materiał taborowy.

L. porz.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Okres I.	Okres II.	U w a g i
1	—	—	—	wozy na końcu
2	Dyszle	187	—	
3	Koła	106	—	
4	Łańcuchy	4439	—	

L. porz.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Okres I.	Okres II.	U w a g i
5	Orczyce	8	108	
6	Orczyki	691	397	
7	Osie	303	—	
8	Płachty na wozy	1389	156	
9	Płótno impregnowane	4094	—	
10	Puszki do smaru	105	—	
11	Baty	194	513	
12	Postronki	4996	16143	
13	Latarnie i pochodnie	90	714	
14	Powozy i bryczki	12	1	
15	Uprząż taborowa	1460	1760	
16	„ artyleryjska	556	939	
17	„ pojedyncza	215	234	
18	Powody łańcuchowe	17355	5053	
19	„ różne	6088	5152	
20	Rzędy wierzchowe kompletów	6567	3800	
21	Siodła juczne	112	3	
22	Ogłowia zapasowe	552	5458	
23	Popręgi „	1604	694	
24	Gurty na popręgi	3000	511	
25	Czapaki	1672	—	
26	Filc klg.	335	31	
27	Koce	4953	8687	
28	Karmiaki	6357	14434	
29	Worki zapasowe	—	3520	
30	Wiadra blaszane	2056	2222	
31	„ parciane	2097	1825	
32	Szczotki	3438	19666	

L. porz	WYSZCZEGÓLNIENIE	Okres I.	Okres II.	U w a g i
33	Zgrzebła	6246	13864	
34	Sieczkarnie	1	—	
35	Kuźnie połowe.	317	96	
36	Kompl. kowalskie	66	20	
37	„ do kucia koni	30	41	
38	„ rymarskie	5	33	
39	„ kołodziejskie	5	—	
40	Podkowy	142351	56498	
41	Hacele	372000	261000	
42	Hufnale	10474 ¹ / ₂	9752	
43	Klucze do haceli	4807	700	
44	Pilniki	1112	37	
45	Raszple	321	80	
46	Smar do wozów	31108	10050	
47	Waselina	5388	150	
48	Oliwa	5342	1443	
49	Smar do uprząży	31108	860	
50	Skóra blankowa	100	210	
51	„ juchtowa	—	—	
52	„ surowcowa	3410	870	
53	„ podeszwowa)	—	—	

W o z y: A) Suma wozów oddanych do dyspozycji Nacz. Dow. bezpo-
średnio przez M. S. Wojsk. Sekcje Taborową: 5582

B) Suma wozów oddanych przez oddziały zwarte (jednostki
taktyczne i uzupełnienia) 11119

Razem 16701

Wyszczególnienie B.

Br. i Służb.	Okres I.		Okres II.	
Piechota	989		761	
Jazda	37		334	
Artylerja	1636		1242	
Sap. i Inż.	209		290	
Wojska Lotnicze	—		—	
„ Łączności	324		147	
„ Kolejowe	—		—	
„ Samochodowe	—		—	
„ Taborowe	1650		422	
Żandarmerja	1		44	
Straż Graniczna	23		139	
Wojska Sanitarne	227		579	
Uzbrojenie	823		190	
Służba Techniczna	—		267	
„ Zdrowia	—		—	
„ Gospodarcza	—		—	
Sprawiedliwość	—		—	
Weterynarjat	—		3	
Budownictwo	—		—	
Służba Naucz. Kult.	—		—	
„ Adm. kanc.	—		—	
Duszpasterstwo	—		—	
Marynarka	—		44	

7. Materiał Sanitarny.

NAZWA i RODZAJ MATERJAŁU	OKRES I.		OKRES II.	
	Kilogramy	Sztuki	Kilogramy	Sztuki
Leki i środki dezynfekcyjne.				
z tego: a) Alkaloidy	167	—	53	—
b) Ampułki z lekami	—	131000	—	25724
c) Kwasy stałe i plyn.	1880	—	760	—

NAZWA i RODZAJ MATERJAŁU	OKRES I.		OKRES II.	
	Kilogramy	Sztuki	Kilogramy	Sztuki
d) Maście	14500	—	2200	—
e) Korzenie i oleje	300	—	190	—
f) Oleje płyn. i stałe	2834	—	2445	—
g) Sole amon. pod. sod.	24337	—	9858	—
h) Spiryt. i cynctury	4900	—	2425	—
i) Surowice	—	43500	—	11200
j) Szczepionki	2600	—	900	—
k) Tabletki	—	2762000	383000	—
l) Środki dezynfekcyjne	100000	—	22000	—
ł) Różne chemikalja	59072	—	8126	326
Materiał opatrunkowy				
z tego: a) Gaza	—	300000	—	119000
b) Kompresy gazowe	—	983000	—	96000
c) Opaski rozmaite	—	1607000	—	383000
d) Wata i lignina	33000	—	5600	—
e) Drobne przedmioty	—	189040	—	33978
Narzędzia chirurg. i aparaty				
z tego: a) Aparaty	—	900	—	120
b) Kompletu narzędzi	—	384	—	307
c) Mikroskopy	—	5	—	9
d) Kompletu Roentgena	—	6	—	—
e) Drobne przedmioty	—	648440	—	83321
Bielizna i przedm. gosp.				
z tego: a) Bielizna i wyroby włókienne	—	125000	—	205000
b) Drobne przedmioty	—	270580	—	77140
Ruchome aparaty dezynf.				
—	—	141	—	4
Ekwipunek polowy.				
z tego: a) Jednostki większe	—	7647	—	5305
b) Pojedyncze przedmioty	—	20744	—	7386

WYSZCZEGÓLNIENIE EKWIPUNKU POLOWEGO	Okres I.	Okres II.
Ambulanse	4	6
Apteczki polowe	28	—
Laboratorja bakterj.	1	1
Ekwipunków bataljon.	171	24
Gabinetów dentyst.	17	—
Koszy francuskich	—	—
N. 1—16	979	—
Noszy	20540	7322
Namiotów	54	28
Oddziałów sanit. szkol.	5	4
Patroli sanit.	102	223
Punktów opatr.	12	881
Sekcji szpit.	12	6
Pralnie i suszarnie	1	—
Skrzyń do wozów sanit.	300	23
Szpit. polowych	8	13
Stacji zbornych	1	3
Torb bataljonowych	127	2016
Torb kawaleryjskich	9	22
Torb lekarskich	269	341
„ podoficerskich	637	327
„ żołnierskich	4984	1416
Wózki dla chorych	90	—
Stoły operacyjne	40	35

8. Materiał Weterynaryjny.

O k r e s I

L. porz.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Kg.	gr.	am-puł	tablet.	mtr.	szt.	motki
1	Środki wewnętrzne	2480	485	48	—	—	—	—
2	„ zewnętrzne	185799	685	—	27445	—	—	—
3	Zastrzyki podskórne	2	98 ¹ / ₂	23446	—	—	—	—
4	Materiały opatrunkowe	1532	450	—	—	6145.6	36000	—

L. porz.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Kg.	gr.	am-puł	tablet	mtr.	szt.	motki
5	Komplety chirurgiczne różne	—	—	—	—	—	37	—
6	Komplety sekcyjne	—	—	—	—	—	10	—
7	Maszyny do strzyżenia koni, korbowe i ręczne	—	—	—	—	—	32	—
8	Skrzynie weterynaryjne i tor- by z lekami	—	—	—	—	—	57	—
9	Instrumenty chirurgiczne dro- bne i dodatk. rzeczy	—	—	—	—	275 25	7474	200
10	Materiał apteczny	—	—	—	—	2505	1928	—
11	Naczynia i materiał opakunk.	—	—	—	—	—	13318	—
12	Malleina (środek djagnost. na nosaciznę)	20	—	678	—	—	—	—
Razem		189834	718 ¹ / ₂	24172	27445	8926.85	58896	200

O k r e s II.

L. porz.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Kg.	gr.	am-puł	tablet.	motki	mtr.	szt.
1	Środki wewnętrzne	2109	70	13	—	—	—	—
2	„ zewnętrzne i dezynfekc.	36604	495	—	6091	—	—	—
3	Zastrzyki podskórne	—	13	10405	—	—	—	—
4	Materiał opatrunkowy	301	650	—	—	—	1233	5831
5	Komplety chirurgiczne różne	—	—	—	—	—	—	164
6	Komplety sekcyjne	—	—	—	—	—	—	14
7	Maszyny do strzyżenia koni, korbowe i ręczne	—	—	—	—	—	—	61
8	Skrzynie weterynaryjne i tor- by z lekarstwami	—	—	—	—	—	—	156
9	Instrumenty chirurgiczne dro- bne i dodatk. rzeczy	—	—	—	—	117	74	4404
10	Materiał apteczny	—	—	—	—	—	503	1657
11	Naczynia i materiał opakunk.	—	—	—	—	—	—	2703
12	Malleina (środek na nosaci- znię)	20	975	360	—	—	—	—
Razem		39036	202	.0778	6095	117	1810	14990

9. Uzbrojenie.

Patrz: tabela 3 (uzbrojenia).

10. Umundurowanie.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Okres I.	Okres II.	U w a g i
Hełmy	—	2000	Dla Naczelnego Dowództwa oddało M.S. Wojsk. w obydwóch okresach 373,166 szeregowych. Ponieważ szeregowi odeszli na front kompletnie umundurowani i wyekwipowani (z małemi wyjątkami) cyfry powyżej podane automatycznie się powiększają o ilość 373,166 kompletów.
Czapki i furażerki	10900	50908	
Bluzy, koszulki amerykańskie	103182	45884	
Spodnie	104300	81009	
Płaszczce	74325	30020	
Owijacze.	10714	37249	
Trzewiki	117331	67669	
Buty z cholewami	—	500	
„ gumowe i kauczukowe	20845	2000	
Koszule	290640	118409	
Kalesony	309440	75839	
Skarpetki	98550	32630	
Koce	471	—	
Pasy główne	2479	2105	
Plecaki	20500	2412	
Chlebaki	24910	1900	
Ładownice	820	1869	
Żabki	16886	900	
Menażki	23946	5982	
Manierki	24950	28300	
Sukno amerykańskie.	32170	—	
Płótno na bieliznę i onuce	—	32000	
Kożuszki i kaftany watowane	37692	—	

Oprócz powyższych ilości, wydanych bezpośrednio Naczelnemu Dowództwu na uzupełnienie braków w formacjach frontowych, umundurowała i wyekwipowała kompletnie Sekcja Umundurowania według cyfr, podanych przez Departamenty Broni i służb (formacje zwarte, nowe, uzupełnienia), wszystkie Oddziały oddane do dyspozycji Naczelnego Dowództwa.

Ewent. drobne różnice pokrywają się tem, że niektóre oddziały zwarte i uzup. były kilkakrotnie umundurowane i ekwipowane.

TYKAZ DZIAŁALNOŚCI M. S. WOJSK. Z ZA

T W V O D D A N O N A C Z E L N E M V

V Z B R O J E N I E														A M V							
K.M.	KARAB R.	REWOLW.	PISTOLET.	SZABLE	BAGNETY	LANCE	MIOTACZE			PRZODKI DO ARMAT	JASZCZE	WOZY AMVN.	WOZY DO K.M.	WOZY WYWIAD.	PRZYRZ. OPT. I CEL.	KUCHNIE POL.	WVAGI	DZIAŁOWA	K. M.	KRB. R.	REWOLWER.
							BOMB	MIN	GRANAT												
	100																		4000		
	70																		2800		
827	76714	517	1652	3321	33537	2817	126	5	4	141	196	447	204	146	1664	-	ROZNE CZĘŚCI ZAPASOWE I REKWIZYTY DO DZIAŁ ROSYJSKICH, NIE MIEC. I AVSTR.	470150	39.299.134.	110.030.183	91.710

O Z T W V

O D D

V Z B R O J E N I E														A							
K.M.	KARAB R.	REWOLW.	PISTOLET.	SZABLE	BAGNETY	LANCE	MIOTACZE			PRZODKI DO ARMAT	JASZCZE	WOZY A.M.	WOZY DO K.M.	WOZY WYWIAD.	PRZYRZ. OPT. I CEL.	KUCHNIE POL.	WVAGI	DZIAŁOWA	K. M.	KRB. R.	REWOLWER.
							BOMB	MIN	GRAN.												
	100																		4000		
	70																		2800		
51.007	136098	-	8600	16450	-	10230	17	15	76	119	425	-	188	-	474	-	ROZNE CZĘŚCI ZAPAS. I REKWIZYTY DO DZIAŁ ROS. NIEM. I AVSTRJACKICH	440409	97.828.300		-

ZAKRES V WZBROJENIA DLA ARMJI WF

V DOWÓDZTW V

ODDANO NAC

A M V N I C J A										RÓŻNE PRZEDMIOTY					
B. R.	REWOLWER	PISTOLETOWA	BOMBY	MINY	GRANATY	PROCH KRB. R.	PROCH DZIAŁ.	RAKIETY	VWAGI	MASKI GAZOWE	POCHŁANIACZ DO MASEK	PODCHLORYN WAPNIA	AMPULKI DRAŻNIĄCE	TARCZE OKOPOWE	TARCZE OCHRONNE
000															
800															
30.183	91.710	16.441	24.077	1145	2.858.150	4000kg.	-	82.266	8450 SZTUK RÓŻNYCH CZĘŚCI SKŁADOWYCH DO AM. DZIAŁO- WEJ	73.300	4000	-	2420	-	110

D D A N O

N A C Z E

L N E M V

A M V N I C J A										RÓŻNE PRZEDMIOTY					
B. R.	REWOLWER	PISTOLETOWA	BOMBY	MINY	GRANATY	PROCH KRB. R.	PROCH DZIAŁOWY	RAKIETY	VWAGI	MASKI GAZOWE	POCHŁANIACZ DO MASEK	PODCHLORYN WAPNIA	AMPULKI DRAŻNIĄCE	TARCZE OKOPOWE	TARCZE OCHRONNE
000															
800															
	-	-	60	-	10400	-	-	-	8825 SZTUK RÓŻNYCH CZĘŚCI SKŁADOWYCH DO AM. DZIAŁO- WEJ	2194	-	5000 no 335gr	7800	6000	-

MJI W POLV

N O N A C Z E L N E M V D O W O D Z T W V

MIOTY			S M A R Y I P R Z E D M I O T Y K O N S E R																
AMPVLEKI DRAZNIACE	TARCZE OKOPOWE	TARCZE OCHRONNE	OLEONAPT	SMAR DO DZIAŁ	OLIWA MASZYN.	SZMATY	NAFTA	WAZELIN. TECHN.	OLEJ WRZECION	GLICERYN	PAKVEV	OLEJ KOMPRES.	SMAR DO OSI	PLYN HAMVLC.	PLYN DO DOS.	GAZ DO SZWELISOW	AZOT	TLEN	ŁC
			200kg	400kg	-	120k	200kg	200kg	-	20kg	100kg	-	-	-	-	-	-	-	-
			100kg	200kg	100kg	100kg	100kg	-	-	200kg	-	-	-	100kg	100kg	-	4bal.	2bal.	
2420	-	110	3681kg	5084kg	6514kg	8552kg	19113kg	22067kg	1115kg	4379kg	18790kg	8005kg	30kg	776kg	1092kg	16bal.	16bal.	-	8

E M V D O W O D Z T W V

PRZEDMIOTY			S M A R Y I P R Z E D M I O T Y K O N S E R W A C J I																
AMPVLEKI DRAZNIACE	TARCZE OKOPOWE	TARCZE OCHRONNE	OLEONAPT	SMAR DO DZIAŁ	OLIWA MASZYN.	SZMATY	NAFTA	WAZELIN. TECHN.	OLEJ WRZECION	GLICERYN	PAKVEV	OLEJ KOMPRES.	SMAR DO OSI	PLYN HAMVLC.	PLYN DO DOS.	GAZ DO SZWELISOW	AZOT	TLEN	ŁC
			200kg	400kg	-	120kg	200kg	200kg	-	20kg	100kg	-	-	-	-	-	-	-	-
			100kg	200kg	100kg	100kg	100kg	-	-	200kg	-	-	-	100kg	100kg	-	4bal.	2bal.	
7800	6000	-	320kg	2909kg	3995kg	4669kg	5821kg	6511kg	600kg	799kg	1222kg	1305kg	250kg	15kg	30kg	-	48bal.	-	

W V

Z E D M I O T Y K O N S E R W A C J I

WZEWY	OLEJ KOMPRES.	SMAR DO OSI	PLYN HAMVLC.	PLYN DO DOS.	GAZ DO SZWEJSOW	AZOT	TLEN	ŁÓJ	OLEJ RAFIN.	SKRZYŃ. RYSZNIK.	KOMPLET NARZĘDZI RYSZNIK.
00kg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	100kg	100kg	-	4bal.	2bal.	-	-	-	-
90kg	8005kg	30kg	776kg	1092kg	16bal.	16bal.	-	20kg	5975kg	58	-

VWAGI

- 1) OPRÓCZ WSKAZÓWEK I INSTRUKCJI DOTYCZĄCYCH
SERWISU WZBROJENIA OGŁOSZONYCH W DZIEN. ROZK.
WOJSK. I DZIEN. ROZK. TAJNYCH, D-T WZBROJENIA
OPRACOWAŁ, WYDAŁ I DOSTARCZYŁ N-MW DOWÓDZTWO
NASTĘPUJĄCE WYDAWNICTWA:
- a. TABELA SKŁADU BATERJI 75 m/m FS.
b. " " " 105 m/m " "
c. " " " HR 155 m/m FS.
d. " " SZTABÓW ARTYL.
e. " STRZELNICZA ARMAT FS. 105 m/m
f. " " ARMAT R.S. POL. 3CAL. WZ. 1902
g. " " HB. R.S. 48 LINI. WZ. 1909-10
h. " " HB. A.S. 10% WZ. 1914
i. " " HB. A.S. GERSKICH 10% WZ. 1916
j. SPORZĄDZONO ODBITKI DO TERMINOLOGII I RY-
SYNKI DLA WSZYSTKICH ODDZIAŁÓW K.M. MAXY-
MA 08 m/m.
k. WYDANO DO ODDZIAŁÓW KSIĄŻEK PŁĄKOWYCH
I KOMPANIJNYCH / EWIDENCYJNYCH / I NAPRAW
BRONI PIECHOTY.

D Z T W V

D M I O T Y K O N S E R W A C J I

WZEWY	OLEJ KOMPRES.	SMAR DO OSI	PLYN HAMVLC.	PLYN DO DOS.	GAZ DO SZWEJSOW	AZOT	TLEN	ŁÓJ	OLEJ RAFIN.	SKRZYŃ. RYSZNIK.	KOMPLET NARZĘDZI RYSZNIK.
00kg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	100kg	100kg	-	4bal.	2bal.	-	-	-	-
992kg	1305kg	250kg	15kg	30kg	-	48bal.	-	-	-	76	-

VWAGI

- 2.) W CYFRACH DOTYCZĄCYCH DOSTARCZONEJ NACZ.
D-TWV BRONI I AMUNICJI WSKAZANE SĄ TYLKO ILO-
ŚCI WYDANE ODDZIAŁOM W POLU LUB OPCHODZĄ-
CYM W POLE MARSZÓWKOM. NIE SĄ, NATOMIAST
WLICZONE ILOŚCI DOTYCZĄCE BRONI I AMUNICJI WY-
DANEJ ODDZIAŁOM, ZNAJDĄCYM SIĘ W CHWILI
OBECNEJ WEWNĄTRZ KRAJU / DOG-ENY / A MIA-
NOWICIE:

DZIAŁA	96	PRZODKI DO ARMAT	31
K.M.	397	JASZCZE	-
KB. R.84929		WOZY AMVN.	22
REWOLW.	116	WOZY DO K.M.	6
PISTOLETY	1368	WOZY WYWIAD.	82
SZABLE	393	PRZYRZĄDY OPT.	173
BAGNETY	25661	CEL.	
LANCE	353	KUCHNIE POL.	6
MIOT: BOMB	60	AM. PISTOLETOWA	18.841
" MIN	-	BOMBY	554
" GRANAT.	4	MINY	14.203
AM. DZIAŁOWA	33816	GRANATY	5969
" K.M.	1.294.408	PROCH KB.	8381 kg.
" K.R.	8.208.377	" ARMATNI	17.543 kg.
" REWOLWEROWA	46.424	RAKIETY	4.555

11. Wyżywienie.

L. P.	A R T Y K U Ł	O k r e s I. od 1.1.20—30.6.20	O k r e s II. od 1.VII.20—18.VIII.20	R A Z E M
1	Mąka	17,023,475 kg.	184,594,198 kg.	201,617,673 kg.
2	Suchary	366,288 „	110,000 „	476,288 „
3	Zboże chleb.	4,653,435 „	—	4,653,435 „
4	Mięso	3,502,431 „	40,614 „	3,543,045 „
5	Konserwy mięsne	869,880 „	467,503 „	2,337,383 „
6	Jarzyzny ziarniste	303,973 „	2,641,629 „	3,945,602 „
7	Warzywa	3,353,222 „	13,485 „	3,366,707 „
8	Marmolada	1,190,841 „	117,698 „	1,308,539 „
9	Ziemniaki	3,158,246 „	400,000 „	3,558,246 „
10	Sól	2,487,519 „	157,669 „	2,645,188 „
11	Tłuszcze	901,488 „	328,538 „	1,230,026 „
12	Cebula	91,340 „	5,064 „	96,404 „
13	Oceł	222,099 lt.	62,512 lit.	284,611 lt.
14	Korzenie	11,631 kg.	3,450 kg.	15,081 kg.
15	Kawa	791,600 „	277,662 „	1,069,262 „
16	Herbata	11,009 „	2,500 „	13,509 „
17	Cukier	799,064 „	524,805 „	1,323,869 „
18	Cykorja	138,520 „	3,614 „	142,134 „
19	Śledzie	861,371 „	—	861,371 „
20	Wędliny	403,804 „	184,034 „	587,838 „
21	Mleko skondens.	—	2,000 pusz.	2,000 p.
22	Tytuń i papierosy	58,337,300 porcji	118,850,922 porc.	177,189,222 p.
23	Mydło	330,711 kg.	73,586 kg.	404,297 kg.
24	Pasza ziarnista	12,796,715 „	4,006,120 „	16,802,535 „
25	Surogaty paszy	9,079,002 „	1,613,584 „	10,695,586 „
26	Siano	373,695 „	407,343 „	781,038 „
27	Kuchnie polowe	785 szt.	449 szt.	1234 szt.
28	Kotły różne	402 „	354 „	756 „
29	Piece piekarskie na kołach	24 „	8 „	32 „
30	Piece piekarskie bez kół	307 „	30 „	337 „
31	Skrzynki polowe do gotowania	619 „	852 „	1,471 „
32	Wrzątniki	42 „	72 „	114 „
33	Kotły do kuchen polowych	200 „	—	200 „

Nadto sformowano w II okresie Urzędy Gospodarcze dla 9 Bryg. Jazdy i Syberyjskiej bryg. piech., oraz na skutek przeprowadzonej ewakuacji oddano do dyspozycji Int. Naczelnego Dowództwa Wojskowe Urzędy Gospodarcze:

Chelm, Łuck, Kowel, Biała, Białystok, Łomża, Modlin i Zegrze, wraz ze wszystkimi zapasami, oraz inwentarzem żywym i martwym.

Zapasy oddane z powyższymi Urzędami Gospodarczymi nie zostały uwzględnione z powyższym zestawieniem, ponieważ odnośne protokoły oddania nie nadeszły jeszcze do Departamentu Gospodarczego.

12. Materiał budowlany.

Okres I.

1. Materiałów opałowych	15.717.000 kg.
2. Materiałów rafineryjnych:	
a) świetlnych	732.850 kg.
b) pędnych	401.330 "
c) smarów	48.510 "
3. Materiałów budowlanych:	
a) blachy	41.706 kg.
b) farb olejnych i suchych	2.558 "
c) cementu	120.000 "
d) gwoździ	19.800 "
e) narzędzi kompletów	183 "
" sztuk	774
f) materiałów instalacji wodnej:	
kanalizacyjny (fasony i rury)	1.322 szt. i 790 mtr. b.
wodociągowy (krany rozgałęzienia rury)	1.684 szt. i 2.959 mtr. b.
g) kredy i gipsu	35.200 kg.
h) okuć drzwiowych i okiennych	6.000 kompl.
i) pasów skórzanych	1.568 mtr. b.
j) szkła okiennego	46.607 mtr. kw.
k) surowca lejarzkiego	210.000 kg.
l) wapna	1.490.000 kg.
m) papy dachowej	110.214 mtr. kw.
n) piecy żelaznych przenośnych	620 szt.
4. Sprzętów i urządzeń kwaterunkowych:	
a) mebli i sprzętów biurowych	111 szt.
b) naczyń emaljowanych	28.815 "
c) bielizny pościelowej	327.099 "
d) worków	10.575 "
e) wyrobów drewnianych	1.783 "
f) sprzętów różnych	15.194 "
g) naczyń i sprzętów kuchennych	98.138 "
h) przedmiotów żelaznych i blaszanych	2.823 "
5. Materiały elektrotechniczne:	
a) przewodnika izolowanego	16.600 mtr.
b) " gołego i dzwonkowego	1.600 mtr. i 120 kg.
c) rurek Bergmana	4.260 mtr.
d) gwoździ	22 kg.

e) narzędzi	72 kompl.
f) żarówek	7.632 szt.
g) taśmy izolacyjnej	67,5 kg.
h) różnych drobnych materiałów	67.977 szt.

Okres II

1. Materiałów opałowych	117.800 kg.
2. Materiałów rafineryjnych:	
a) świetlnych	81.325 kg.
b) pędnych	30.000 "
c) smarów	830 "
3. Materiałów budowlanych:	
a) nitów różnych	94.567 szt.
b) farb olejnych i suchych	120 kg.
c) gwoździ	15.900 kg.
d) narzędzi rzemieślniczych	1.475 szt.
e) okuć drzwiowych i okiennych	6.000 kompl.
f) pasów transmisyjnych	95,48 mtr.
g) szkła	11.000 mtr. kw.
h) wapna	330.000 kg.
i) papy dachowej	10.300 mtr. kw.
j) drzewa budulcowego	6 wagonów
4. Sprzętów i urządzeń koszarowych:	
a) mebli i sprzętów biurowych	328 szt.
b) naczyń emaljowanych	27.615 "
c) bielizny pościelowej	360 "
d) wyrobów drewnianych	211 "
e) sprzętów różnych	1.485 "
f) naczyń i sprzętów kuchennych	95.261 "
g) przedmiotów żelaznych i blaszanych	2.695 "

13. Materiał Morski.

Okres I.

Wyremontowano, opancerzono, uzbrojono i puszczono w ruch na froncie Polskim (Pińsk Mozyrz i t. d.), szereg statków i łodzi motorowych, zdobytych na bolszewikach, założono i puszczono w ruch warsztaty w Pińsku, warsztaty pływające i dragi. Przez cały czas istnienia tego taboru dostarczono mu wszelkich materiałów pędnych i reperacyjnych.

Okres II.

Po zlikwidowaniu Flotyli Pińskiej część jej taboru, przewieziona do Modlina została wyremontowana i uzbrojona na nowo. Objęto i powiększono znacznie Warsztaty Portowe w Modlinie, w których to uzbrojono obecnie prawie cały zarekwirowany tabor Wiślany. Przyspieszono wykończenie i uzbrojenie dwóch pierwszych monitorów z Gdańska. Wszystkie te jednostki otrzymały i otrzymują nadal całe uzbrojenie, amunicję i materiały pędne; wszelkie reperacje są przeprowadzone we własnym zakresie.

Uwagi:

Wskutek tego, że akta i księgi ewidencyjne znajdują się zapakowane w Bydgoszczy, jak też zbyt krótkiego terminu, by sporządzić szczegółowe zestawienie, Dep. Morski może dać jedynie ogólnikowy przegląd swej działalności w odniesieniu do jednostek bojowych za wskazane okresy.

Dział ogólny.

- a. Materiały, oddane przez Instytut Wojsk. Geogr. nie są wymienione z powodu ewakuacji Instytutu.
- b. Materiały, oddane przez Instytut Wojsk. Techn. nie są wymienione z powodu ewakuacji Instytutu.
- c. Wyciąg z działalności Działu Maszynowo-Elektrotechnicznego.

Działalność Działu Maszynowo-Elektrotechnicznego rozpada się na dwa kierunki 1) działalność Organu Łącznikowego z Sekcją Zdobyczy Wojennej Naczelnego Dowództwa w zwożeniu materiału, 2) magazynowanie materiału, segregowanie, reperację i zaopatrywanie nim różnych instytucji wojskowych. Materiału zwieziono i uratowano od zagłady na sumę około kilkunastu milionów marek polskich, z tego za kilka milionów marek rozdano różnym instytucjom wojskowym (dokładne wykazy odesłane zostały z powodu ewakuacji do Nowego Targu) pozostały materiał obecnie prawie całkowicie wywieziony do Nowego Targu przedstawia wartość około 7 milionów marek.

Powyższe dotyczy okresu I t. j. do I.VII. b. r.

Okres II od I.VII. t. j. od początku ofensywy bolszewickiej do dni ostatnich.

1) Przywieziono ostatni transport materiałów maszyn elektrycznych zdobyczy wojennej z Brześcia Litewskiego;

2) Przeprowadzono prawie dokładną ewakuację Składow Maszyn elektrycznych do Nowego Targu; odeszły z bardzo cennym materiałem 3 transporty razem w 12 wagonach, ostatni transport odszedł do Nowego Targu dnia 17 b. m.;

3) Z rozkazu p. Ministra przystąpiono do opracowania projektu ogrzewania czołgów na zimę, wykorzystując chłodnicę silnika i radiator jako kaloryfery, ogrzewane za pomocą specjalnego doczepionego pieca. Projekt ten, prowadzony przy współudziale ad hoc zaangażowanego inż. Mickiewicza jest ukończony w szczegółach i przystępuje się obecnie do jego wykonania za pośrednictwem firm miejscowych, co ma być ukończone w ciągu listopada b. r. Kosztorys jednego urządzenia jeszcze obliczonym dokładnie być nie mógł;

4) Opracowano konstrukcyjnie typ aparatu M. O. (miotaczy ognia) na podstawie wzorów niemieckich, przekonstruowano i dostosowano do miejscowych warunków produkcji palnik, wspólnie z Sekcją chemiczną Dep. Uzbrojenia, która opracowała wzór samej rakiety i fabrykuje je; dokonano szeregu zupełnie pomyślnych prób. Rozdano poszczególne części aparatu miejscowym firmom do wykonania. Pierwsza partja, złożona z 30 szt. własnego wyrobu aparatów M. O., będzie gotowa do I.IX. b. r., i jest przeznaczona dla tworzonej pośpiesznie przez Sekcję Inżynierji i Saperów Dep. II. odnośnej Kompanji Szturmowej. Dokładna kalkulacja kosztów będzie zrobiona dopiero po ukończeniu pierwszej partji. Koszta te nie będą wyższe od kosztów aparatów sprowadzonych; miejscowe fabryki przystosowały się już do ich masowej produkcji;

5. Ukończono wykonanie 12 szt. aparatów do wysadzenia torów kolejowych, działających przez pewien czas po przejściu lokomotywy, pomysłu por. Sulerzyskiego i inż. Śliwińskiego.

6. Wykończa się obecnie projekt konstrukcyjny racjonalnego opancerzenia samochodu Whit środkami, któremi rozporządza przemysł krajowy.

7. Skonstruowano maszynę do zwijania merli i maszynę do krajania bandaży do opatrunków dla Dep. Sanitarnego. Maszyny te, pod kierunkiem Sekcji Maszynowo-Elektrotechnicznej wykonują się w firmie A. Ruszczak.

D. Wyszczolenie.

1. Szkoły Wojenne Piechoty.

L. p.	NAZWA SZKOŁY	Ukończyło uczniów za czas od:		Z kadry szkolnej ubyło na front:	
		1.I—1.VII 1920	1.VII—20.VIII 1920	1.I—1.VII 1920	1.VII—20.VIII 1920
1	Szkoła Podchor. Piech. Warszawa	1002	248	20*)	10*)
2	Wlkp. Szkoła Podchor. Piechoty Bydgoszcz	174	54	5*)	—
3	Centralna Szk. Podchor. Piechoty Biedrusko	1160	610	55*) 360	—
4	Centralna Szkoła K. M. Chełmno	156*) 1317	272	20*) 35	2*) 10
5	Wlkp. Szkoła Piech. Biedrusko	564	29*) 85	—	—

*) Oznacza oficerów.

Pozatem przeszkolono na kursach doszkalaających 2 tygodniowych w okresie od 1.VII do 20.VIII w Szkołach Podchorążych Piechoty i Centralnej Szkole K.M. 280 oficerów.

Tych nie umieszcza się w ogólnym zestawieniu, gdyż są oni wykazani przez te instytucje względnie oddziały, które ich dla frontu oddały.

Ze Szkół Podoficerskich Piechoty wzięto do 1 Brygady rez. jako szeregowych — ca 1600 uczniów.

Rażąco małą produkcję Szkół Podoficerskich Piechoty należy wytłómaczyć tem, że w międzyczasie została ze Szkół utworzona 1 Brygada rezerwowa i uczniowie Szkół Piechoty w ogólnej liczbie ca 1600 szeregowych, którzy rozpoczęli kurs, zostali wcieleni jako szeregowcy do tej właśnie Brygady. Tych nie objęto również wykazem, gdyż nie poszli oni na front, jako podoficerowie. Wskutek formowania 1 Brygady rezerwowej została również całkowicie rozwiązana Wlkp. Szkoła Podoficerów Piechoty, której roczna produkcja obliczana była na 1500 podoficerów zawodowych (po 6-miesięcznym szkoleniu.)

W obliczeniu przyjęto również, że cała produkcja Szkół Wojennych Piechoty została oddana frontowi, aczkolwiek nie wszyscy odrazu absolwenci bywali wprost ze Szkoły na front przydzielani; baony zapasowe jednak z pewnością przydzielonych ze Szkół oficerów i podoficerów wysyłały w jaknajbliższym czasie z marszówkami na front.

2 Szkoły Kadeckie.

Do dyspozycji Naczelnego Dowództwa odeszło od 1.VII.1920:

Z korpusu Kadeckiego Nr. 1 w Krakowie	99 kadetów
" " Nr. 2 w Modlinie.	46 "
Razem	145 kadetów

Pełniło służbę garnizonową zamiast formacji etapowych:

w Krakowie	36 kadetów
w Modlinie	52 "
Razem	88 kadetów

3. Oficerowie odkomenderowani do Szkół we Francji.

L. p.	NAZWA SZKOŁY	Delegowano do Francji	Przybyło do kraju i oddano na front od I.VIII 1920
1	Wyższa Szkoła Wojenna	4	2
2	Szkoła Wojenna w St.-Cyr.	13	12
3	" " Fontainebleau	6	1
4	Szkoła Inż. w Versailles	13	3
5	Szkoła Kawalerji w Saumur	12	2
6	Szkoła R-teleg. w Paryżu	3	2
7	Szkoła Aeronautyczna	4	—
8	Szkoła Administracyjna	3	—
9	Kurs Intendencki	6	—
Razem		64	22

E. Kultura i Oświata.

I. Okres od 1. I. 1920 r. do 1. VII. 1920 r.

- a) Pomoc w pracy szkolnej przez dostarczenie Sekcji Propagandy i Opieki Nacz. Dow. podręczników, elementarzy, zeszytów, piór, ołówków i t. p., ogólna cyfra nie może być ustalona z braku danych, sięga jednak setek tysięcy w poszczególnych pozycjach;
- b) Dostarczanie Sekcji Propagandy i Opieki gotowych biblioteczek w szafkach frontowych specjalnie do transportu.

Ogółem w ten sposób wydano 14,200 książek.

Kompletowano już istniejące biblioteki, wydając 4,000 książek.

- c) Wysłano 2 teatry polowe, osób 28, które dały 38 przedstawień na froncie dla żołnierzy.
- d) Wydano do świetlic oddziałów frontowych 1,100 obrazków i 400 gier towarzyskich.

II. Okres od I. VII. 1920 r.

Zasadniczo Sekcja O. i K. nie pracowała dla frontu bezpośrednio, lecz dostarczała pomocy materialnej Sekcji Prop. i Opieki Nacz. Dow. Wobec ostatnich wypadków na froncie, Sekcja O. i K. przystąpiła do jaknajwydatniejszej akcji dla frontu w kierunku propagandowo-kulturalnym. Uzyskawszy rozkaz Generała Sosnkowskiego, polecający jej zasilenie frontu przez zorganizowanie sieci oświatowej, przystąpiła Sekcja O. i K. do zorganizowania „Ruchomych Kolumn Oświatowych“.

Kolumna złożona z oficera dowódcy, kilku prelegentów i instruktorek oświatowych (ogółem około 10 osób) zabiera w 2 wagonach sklep żołnierski, gospodę z gorącym jedzeniem, kino i t. p., rozdając jednocześnie bibułę propagandową, przyczem prelegenci, którzy muszą

przebyć kurs specjalny. (program w załączeniu) prowadzą także ustną akcję propagandową wśród żołnierzy.

Wysłano dotąd 10 czołówek.

Każda czołówka zabiera towaru na sumę 300—400 tys. marek, kredytowanego w Polskim Białym Krzyżu i w Hurtowni Wojskowych Kooperatyw. Nadto z darów Czerwonego Krzyża i pokrewnych instytucji zabierają R. K. O. bieliznę i opatrunki.

R. K. O., składając się z ideowego elementu (ochotnicy przeważnie profesorowie Uniwersytetów, Szkół średnich, oraz nauczycieli ludowych) docierają do pierwszej linii frontu, spełniając swe zadanie w sposób jak dotąd, zupełnie odpowiadający założeniu. Są one w bliskości frontu przeważnie jedynymi środowiskami, skąd żołnierz otrzymuje pomoc materialną i moralne poparcie. Jedną z R. K. O. w czasie odwrotu z Brześcia aż do wyczerpania materiałów spełniała funkcje stacji wyżywienia, punktu opatrunkowego etc., najprzód w Białej, potem w Międzyrzeczu, będąc jedyną tego rodzaju instytucją na całym odcinku.

Brak większego budżetu zmusił R. K. O. do zabrania kwoty na zakupno inwentarza drogą ofiarności publicznej. Zabrzany w ten sposób fundusz (117,000 mk.), został użyty na zakup niezbędnych naczyń i innych przedmiotów.

Ogólnie zaznaczyć należy, że akcja R. K. O. przy minimum wkładów pieniężnych (około 3,500,000 mk., z czego 3,400,000 kredytu w towarach — zwrotne (oraz nielicznym użyciu materiału ludzkiego (2 oficerów, 1 urz. wojsk., 70 szeregowych, 20 instruktorek oświatowych) osiągnęła maximum wydajności, zyskując sobie uznanie i popularność na froncie.

III. Z innych akcji tego rodzaju: Polski Biały Krzyż, podległy Sekcji O. i K. prowadził na bardzo szeroką stopę wysyłanie podarków i prowiantu na front.

A. Do dnia I. 7. 20 r. P. B. K. zaopatrywał 51 gospód frontowych w towary na sumę około 10,000,000 mk., częściowo kredytując (około 30% towaru).

B. Od dnia I. 7. 20 P. B. K., zorganizował doraźnie na dworcach warszawskich 24 gospody i stacje wyżywienia dla żołnierzy.

Wysłał na front 30 samochodów z darami dla żołnierzy.

Wydał dla Generalnego Inspektoratu A. O. i oddziałów frontowych darmo znaczną ilość przedmiotów ekwipunku i pożywienia, według szacunku o 50% niższego od cen rynkowych. Wartość wydanych przedmiotów wynosi 4,144,000.

Inne z instytucji podległych Sekcji O. i K. (Y. M. C. A., Komitet Obrony Kresów,) pracowały bardzo wydatnie w kierunku pomocy żołnierzowi, jednak z powodu warunków aktualnych niemożliwie jest zestawienie cyfrowe wydanych przedmiotów.

Zestawienie cyfrowe z działalności dla frontu Oświaty i Kultury.

Wyszczególnienie	Podręczniki szkolne		Inwentarz szkolny		Materiały piśmienne		Książki do bibl.	Szafek bibl.	Teatry pol.			Kart poczt., obrazów dla świetlic	Gier, zabaw i t. p.
	ilość	wartość	ilość	wartość	ilość	wartość			ilość	aktów	przedst.		
Od 1.1.20 do 1.7.20	4974	140,220 Mk. (kompl. urządz. szkol.).	950 Mk.	71.772	150.000 (zeszyty, ołówki, kreda)	419.169 Mk.	18,200	142	2	28	38	1100	400
Od 1.7.20 do 27.8.20	1853	55.590	120	5.340 Mk.	15.000	38.849	600	6	2	16	w ruchu	16.739	927

Ruchome Kolumny Oświatowe.

Wyszczególnienie	R. K. O.	Ofic	Szer.	Wagonów	Wart. inwent.	Wart. towar.	Ilość kursów dla personelu	Pisma	Broszury	Ulotki
Od 1.1.20 do 1.7.20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Od 17.20 do 27.8.20	11	5	130	23	140.000	2.500.000	2 kursy 10 dniowe a 30 godz. ćwiczeń wojsk. i a 40 godz. wykładów ze 140 uczestnikami	322.291	112.000	266.500

F. M a p y.

Skala	I. Okres	II. Okres	Ilość	Ilość
1:25.000	531	1.572		
1:75.000	3.418	760		
1:100.000	62.678	233.074		
1:126.000	144.886	6.750		
1:200.000	38.397	28.372		
1:300.000	27.739	10.762		
1:400.000	14.451	2.955		
1:750.000	1.912	230		
1:800.000	2.273	161		
1:1.000.000	772	151		
1:1.500.000	728	82		
1:2.000.000	2			
1:3.700.000	140	164		
1:84.000	310	6		
	Ilość	Ilość		

I. Okres : Map 298.267
 II. " : " 284.969
 Razem . . . 583.236

G.

- I. Wyszukanie źródeł zakupu zagranicą materiałów potrzebnych dla zaopatrzenia armji w polu i zakup tych materiałów.
- II. Przewiezienie zakupionych materiałów do kraju.
- III. Wyzyskanie krajowych źródeł zakupu i akcja w kierunku przystosowania przemysłu krajowego dla celów Armji.
- IV. Organizacja Wojsk. Władz Transp. celem jaknajprostszego przystosowania ich do celów zaopatrzenia Armji.

Z powyższego zakresu nie sporządzono zestawień cyfrowych, gdyż zastawienia tych danych leży w kompetencji poszczególnych fachowych Departamentów, do których też organizacyjnie należy tworzenie nowych formacji, ich uzupełnianie i zasilanie potrzebnym sprzętem i materiałem, a które Departamenty przez swe organa fachowe odbierają do swoich składów po skutecznieniu zakupów przez Oddz. IV. Szt. M. S. Wojsk.

Rozdział I-szy Organizacyjno-Administracyjny.

1. Za czas od 1.III do 1.VII, przeprowadzono:

1. Organizację Misji Zakupów w Paryżu

"	"	"	"	Wiedniu
"	"	"	"	Rzymie
"	Submisji	"	"	Salonikach
"	"	"	"	Ameryce
"	"	"	"	Londynie

2. Organizację Zakupów w Niemczech

"	Misji Zakupów i Placówki w Gdańsku.
---	-------------------------------------

Uzgodnienie współpracy Departamentów z Misjami w sprawach zakupów.

3. Umowę gospodarczą z Austrią i Czechami.
4. Organizację współpracy wojskowych placówek zagranicznych w akcji zakupów dla Armji.

Ponadto podjęło M. S. Wojsk. z chwilą swego powołania, organizację pod względem gospodarczym formacji ochotniczych oddziałów narodowościowych, a następnie ich zaopatrywanie materiałowe na froncie.

W związku z mającą nastąpić ofensywą na Dniepr, Ministerstwo Spr. Wojsk. w porozumieniu z Nacz. Dow. W. P. przystąpiło do formowania Armji Ukraińskiej.

Organizacja tej armji powierzona została Oddz. I. i IV-mu M. S. Wojsk.

Całe zaopatrzenie i wyszkolenie służby gospodarczej przeprowadzono przez Oddział III. Ekspozytury M. S. Wojsk. w Brześciu Litewskim.

Ze względu na nagłość sprawy Dywizja Ukraińska w ciągu jednego miesiąca została zaopatrzona w materiał wojenny i uzbrojona.

Dla normalnego przeprowadzenia gospodarki utworzone były specjalne kursa ofic. gosp.

Z chwilą wymarszu Dywizji na front i rozpoczęcia ofensywy nie kończy się akcją zaopatrywania tej Dywizji, lecz ze względu na brak rozgraniczenia kompetencji i zakresu działania,

zmuszoną jest i nadal do zaopatrywania tej dywizji, a następnie i tych dywizji, które w czasie ofensywy połączyły się z wojskami polskimi.

Ten stan rzeczy trwał aż do ostatnich dni miesiąca lipca.

Z końcem marca na terytorjum Polski przeszedł z Estonji Oddział partyzancki Gen. Bułak-Bałachowicza

Oddział ten początkowo był rozbitny i stacjonowany w Brześciu Litewskim.

W początkach kwietnia przystąpiono do zreorganizowania i zaopatrzenia tego oddziału celem użycia go na froncie.

Oddział ten sformowany w specjalną grupę na wzór dywizji, wyruszył w czerwcu na front, jednak zaopatrzenie jego w dalszym ciągu przeprowadza M. S. Wojsk.

Oddziały te tj. tak wojska ukraińskie, jak grupa gen. Bałachowicza znajdują się obecnie na froncie, biorąc wybitny udział w operacjach; pod bezpośrednim zaś wpływem Oddz IV pozostały kadry tych Oddziałów, a mianowicie dla Wojsk Ukraińskich Stacja Zborna w Łańcucie, a dla grupy gen. Bałachowicza kadra w Brześciu Litewskim.

II. W czasie od I.VII r. b. do dni ostatnich przeprowadziło M. S. Wojsk.

1. Akcję w Spaa
2. Akcję „pomocy“ od Koalicji
3. Zakupy w Berlinie (sprząta łącznościowy i broń)
4. Prace przygotowawcze odnośnie do Umowy Gospod. Wojsk. z Francją.
5. ditto z Włochami.
6. Zakupy w Szwecji, Norwegji, Danji, Jugosławji i Filandji.
7. Współpracę z Ministerstwem Skarbu w akcji kredytowej u Państw Koalicji.
8. Organizację zakupu broni i amunicji szmuglowanej z Niemiec, Górnego Śląska i t. d.

Ponadto od I.VII, przeprowadza M. S. Wojsk. nadal zaopatrzenie Kadr ukraińskich w Łańcucie i kadr. gen. Bałachowicza. W tym też okresie czasu przystępuje się do organizowania pod względem gospodarczym nowych oddziałów rosyjskich pod nazwą „Uchodźców“ i Kozaków.

Jednym z zadań M. S. Wojsk. w tym zakresie było, aby Kozacy mogli otrzymać zaopatrzenie materiałowe, odpowiadające o ile możliwości charakterowi tych oddziałów, co w większości zostało dokonane.

Oddział Kozacki sformowany w brygadę, wyekwipowany i uzbrojony odchodzi już na front, zaś „Uchodźcy“ — część otrzymało już pogotowie marszowe, a część jest nadal organizowana i zaopatrywana.

Rozdział II-gi Komunikacyjny.

A. W czasie od I.I.1920 r. do I.VII.1920 r.

a) transporty zagraniczne:

1. przewóz brygady syberyjskiej z Władywostoku przez Gdańsk do kraju.
2. interwencje dyplomatyczne w misjach zagranicznych w Warszawie, oraz przedstawicielstwach dyplomat. zagranicznych, celem uruchomienia transportów „Polonja“, „Bolonja“, „Italja“, „Helwecja“ i „Wiktoria“.
3. przewóz samolotów, amunicji, broni, daru Anglii przez Gdańsk do Polski.
4. przewóz transportów Czerwonego Krzyża Amerykańskiego z Francji drogą kolejową i morską do Polski.
5. przygotowanie za pomocą pertraktacji dyplomatycznych i konferencji na miejscu nowej drogi transportowej przez S. H. S., Węgry i Rumunję do Polski, skutkiem wyniku trudności, stawianych przez Rady Robotnicze Austriackie i Czeskie.

6. Przewóz amunicji i broni z Salonik drogą morską do Gdańska (statkami Tryton, North-Pines, i Cavalla) — jakoteż pokonanie olbrzymich trudności wyładunkowych w Gdańsku (Agitacje bolszewicko-niemieckie, strajki).

b) transporty krajowe:

- K. T. W. wdrożyło dużych operacyjnych transportów (powyżej 60 osi) — 1.520
 „ „ „ małych transportów (zasadniczo ponad 20 osi) — 2.918

B. W czasie od 1.VII — do chwili obecnej:

a) transporty zagraniczne:

1. przewóz transportów, wstrzymanych przez Czeskie Rady Robotnicze nową drogą transportową z Wiednia przez S. H. S. i Rumunję do Polski;
2. przewóz amunicji z Budapesztu (Manfred Weiss) Rumunję do Polski;
3. przewóz „Bredowców“ z Polski do Gałacu w Rumunji po przeprowadzeniu potrzebnych dyplomatycznych interwencji z władzami rumuńskimi;
4. opracowanie materiałów w sprawie wydania przez Koalicję potrzebnych zarządzeń dla umożliwienia gładkiego przewozu materiałów wojennych (Doraźna pomoc Francji) do Polski;
5. przeprowadzenie dyplomatycznych pertraktacji na podstawie których uzyskano tranzyt z Węgier przez Czecho-Słowację, linię kolejową na Körözmezö pod konwojem rumuńskim;
6. nawiązanie stosunków z prywatną firmą transportową „Wawel“ celem przemykania materiału wojennego z Austrii do Polski;
7. prowadzenie pertraktacji dyplomatycznych celem tranzytu przez Niemcy dla 50 pociągów „Victoria“ i dla ludności cywilnej (faktycznie dla koni, samochodów dla wojska) — narazie w toku;
8. prace przygotowawcze dla transportów broni i amunicji ze Szwecji dla Polski (proweniencji niemieckiej) — nieukończone;
9. przygotowanie drogi przewozowej dla broni i amunicji zakupionej przez G. U. Z. A. (Jakobson) w Niemczech przez Gałac do Polski;
10. organizacje Komunikacji samochodowej Puck — Kartuzy i wyładowania mających od 27-go nadchodzić kolejno, co 4—6 dni statków francuskich z Antwerpji, Cherburga i Trepowa celem uniezależnienia się od szykan angielskich i niemieckich w Gdańsku.

b) transporty krajowe:

- K. T. W. wdrożyło dużych transportów operacyjnych (powyżej 60 osi) — 327.
 „ „ „ małych transportów (zasadniczo ponad 20 osi) — 642.

Wykazy transp. ilustrują mniej więcej rezultaty faktyczne wymienionych powyżej pod A i B czynności z zakresu komunikacji.

Charakteryzując w ogólnych zarysach działalność transportową, musi się stwierdzić, że iwią część energii i pracy z zakresu transp. użyto na walkę z coraz więcej mnożącymi się trudnościami, (agitacja bolszewicka przeciwko Polsce w Państwach ościennych, niezdecydowane i nieprzychylnie stanowisko Sir Reginalda Towera i t. p.) celem przełamania, względnie obejścia tej faktycznej blokady Polski ze wszystkich stron.

Ponadto tworzono stacje wyżywienia, pojenie, herbaciarnie i stacje zborne dla chorych. Urządzono 57 stacji wyżywienia, 28 herbaciarni i 21 stacji zbornych dla chorych.

Celem odtransportowania rannych i chorych z frontu do etapu i wgłąb kraju, przeprowadziło K. T. W.

- a) w okresie od 1.I.20 no 1.VII.20 — 187 pociągów sanitarnych.
- b) w okresie od 1.VII.20 do chwili obecnej — 168 pociągów sanitarnych.

109

Wykaz transportów zagranicznych i nadzwyczajnych od 1.I do 1.VII.20.

Nazwa transportu	S k ą d	Jaką drogą	Ilość poc.	Ilość osi	Z A W A R T O Ś Ć	U W A G I
Polonja	Francja	Włochy półn. Austrja, Czecho-Słowacja	11	597	działa, amunicja, siodła, Włoski poc. szpitalny — uzdy i pasy, karabiny.	19.3 wstrzymane przez Czechosłowaków
Bolonja	Włochy	Austrja, Czecho-Słowacja	26 poc.	1586	214 osi — amunicja i mat. artyler.	
Italja	Włochy	dtto	—	—	1372 osi — jeńcy i rusini galicyj. z Włoch.	
Helwecja	Francja	Szwajcarja, Austrja, Czech.-Słowacja	10 poc.	553	samochody i materiały samochodowe i sanitarne.	
Wiktorja	Francja	Niemcy	63	5563	amunicja, broń, samochody, mundury, mat. awiac, armaty, mat. san, owies.	
Transporty ukraińców	Łańcuta	do Brześcia Litew.	Różn. transp.	200	300 ludzi 260 oficerów	
z Gdańska	—	koleją	Różn. transp.	90-9	800 osi amun., mat. wojen., 8289 prowiant, ekwipunek, owies, samochody i t. p.	okr. 114 pociąg,
—	—	Wisłą	berlinkami	120 ber.	około 14.000 tonn prowiant i owies.	

48

Wykaz Transp. zagran. i nadzw. od 1.VII do 20.VIII.20.

Wiktorja	Francja	przez Niemcy	6	492	Amunicja, mat. awiacyjny, karabiny, mosty.	25.7.20 wstrzymane przez Niemcy
„Lux”	a) Austrja b) Węgry	przez S. H. S. Rumunję	a) 1 b) 2	76 110	a) amunicja, plecaki, maszyn. amunicja. b) amunicja, Maulich Łodki Lobella.	
Transporty Bredowa	Polski	Rumunja do Gałaczu	13	1040	13.000 żołnierzy i oficer, 280 koni, mater. artyleryjskie.	
z Gdańska	—	koleją	Różn. transp.	4150	212 osi amunicji i mat. wojennego. Reszta ekwip. i prow.	(Mniej więcej 52 poc.)
—	—	Wisłą	berlinkami	61 ber.	22 berlinki prowiant. (2615 t.) 39 mat. wojen., 3500 tonn amunicji, karabiny, karab. masz.	

Rozdział III-ci.

Ponieważ organizacja Wojsk. Władz. Transp. stale kulała z braku podstawowej ustawy Sejmowej, na której winna była się oprzeć, opracowała Sekcja Komunikacyjna Ustawę „O Kolejach w czasie wojny“, którą, po zwalczeniu olbrzymich trudności, doprowadziła wreszcie do zatwierdzenia przez Sejm Ustawodawczy w dniu 27.III r. b.

Również opracowała Sekcja Komunikacyjna potrzebne do tej ustawy rozporządzenia wykonawcze, które zostały już ogłoszone w Dzienniku Ustaw. Na podstawie tych ustawowych danych, opracowana jednolita organizacja, oparta na przeżytym doświadczeniu wojennym i pozostawiająca fachowym organom kolejowym prowadzenie kolejnictwa także w czasie wojny, odpowiada w zupełności celowi i duchowi czasu i daje gwarancję jaknajwiększej sprawności w przeprowadzeniu transportów wojskowych i podporządkowania całego kolejnictwa interesom obrony Państwa.

Przez uchwalenie ustawy z dnia 27.III r. b., rozwiązano wreszcie kwestję powoływania dla celów Armji niezbędnych sił fachowych poza wiekiem poborowych, aż do 50 roku życia. Tem samym umożliwiono stałe zasilanie Wojsk Kolejowych fachowym elementem.

Ponadto przeprowadziła Sekcja Komunikacyjna organizację D. O. L. W. nawiązała potrzebną łączność z Min. Robót Publicznych i Dyрекcją Polskiej Żeglugi Państwowej, przyczyniając się w ten sposób do zwiększenia zdolności przewozowej Wisły, co oddało poważne usługi Armji w połu, gdyż materiały wojenne, przywożone morzem do Gdańska, skierowano w większej ilości nową drogą transportową do Polski, odciążając w ten sposób nieliczny nasz tabor kolejowy.

Ponieważ ilość holowników, stojących do dyspozycji P. Ż. P. była za mała w stosunku do posiadanych przez nią berlinek, zarekwirowano w drodze ugodowej 10 holowników firm prywatnych Bydgoszczy i oddano je do dyspozycji P. Ż. P., przez co zwiększono odpowiednio zdolność przewozową Wisły.

W okresie do 1 lipca 1920 r. przewieziono Wisłą około 38.000 tonn, zaś w okresie od 1.VII do chwili obecnej, około 26.000 t.

Pozatem Sekcja Komunikacyjna uzyskała od Ministerstwa Robót Publicznych zgodę na odstąpienie wszystkich statków i motorówek inspekcji wodnej dla celów wojskowych.

W chwili zagrożenia i obrony Warszawy oddano cały aparat zorganizowany dla przewozu Wisłą do dyspozycji Wojskowego Gubernatora m. Warszawy gen. Latinika.

Celem przyścia z pomocą Nacz. Dow. W. P. w dostarczeniu potrzebnych sił fachowych dla wojskowej służby transportowej, zredukowała Sekcja Komunikacyjna do ostatniego minimum placówki transportowe na obszarze kraju, uzyskując w ten sposób 210 oficerów, których odstąpiła Naczelnemu Dowództwu W. P., a to:

w okresie od 1.I r. b. do 1.VII — 186 oficerów

w okresie od 1.VII r. b. do chwili obecnej — 24 oficerów.

W tym samym celu urządzono kursa fachowe dla Wojsk. Służby Kol., które ukończyło z dobrym postępem 30 oficerów i 21 podoficerów.

Z tych odstąpiono Naczelnemu Dowództwu Wojsk., Polskich wszystkich podoficerów 21, i 13-tu oficerów.

Jak wielkiem było zrozumienie potrzeb frontu ze strony M. S. Wojsk., świadczy przeprowadzona w ostatnich czasach redukcja pracowników M. S. Wojsk. posunięta do najdalej możliwych granic.

H. Działalność Oddziału II Szt. M. S. Wojsk.

W okresie I. Działalność Oddziału II Szt. M. S. Wojsk. dla Armji w Polu była tylko pośrednia przez zabezpieczenie tyłów armji i kraju przed szpiegami i agitacją wywrotową.

W okresie II. Mimo zmniejszenia personelu, Oddział II Szt. M. S. Wojsk. przejął całkowicie wykonywanie służby defenzywnej i propagandystycznej na całym terenie Wojskowego Gubernatora Warszawy, wyręczając tem samem Armję w polu w jej zadaniach na tym polu służby informacyjnej.

Zestawił:

Kierownik Wydziału

Spira

Kapitan.

Z rozkazu Ministra

(—) Szpakowski

Pułkownik.

ZESTAWIENIE CYFROWE OFICERÓW I SZEGOWYCH ODDANYCH NA

Załącznik №1
do № 16460. B.P.

TABLICA I.

Bron		I OKRES OD 1/I - DO 1/VII - 1920 r.						OD 1/	
		Uzupełnienia		jednostki taktyczne		Razem		Uzupełnienia	
		of.	szer.	of.	szer.	of.	szer.	of.	szer.
a		b.	c.	d.	e	f.	g.	h.	i.
1.									
2.	Of. z mob przez S. Mob.	—	—	—	—	—	—	448	—
3.	Piechota	524	98310	661	50345	1185	148655	298	50485
4.	Jazda	247	6648	28	1072	275	7720	162	10346
5.	Artylerja	126	4900	464	13835	590	18735	207	2100
6.	W. saperkie inż. i człgi ²⁾	35	3385	66	2802	101	6187	42	1490
7.	W. Lotnicze	52	417	—	—	52	417	27	435
8.	W. Łączności	28 ⁴⁾	2880	49	2413	77	4693	24 ⁴⁾	572
9.	W. Kolejowe	186 ⁶⁾	—	126 ⁵⁾	4385 ⁵⁾	312	4385	24 ⁶⁾	2313
10.	W. Samochodowe	—	—	41	833 ⁷⁾	41	833	—	—
11.	W. Taborowe	78	4088	43	3854	121	7942	42	609
12.	Zandarmerja	— ⁸⁾	— ⁸⁾	9	417	9	417	— ⁸⁾	— ⁸⁾
13.	Strz. graniczni	—	—	24	1604	24	1604	6	1114

A.

B.
Bronie. omł

ACZELNEMU DOWDZTWU W CZASIE OD 1/I-DO 20/VIII-1920r.

II OKRES 1/VII - DO 20/VIII 20r.		Razem		Ogółem		
of.	szer.	of.	szer.	of.	szer.	
j.	ł.	l.	ł.	m.	n.	o.
						1.
—	—	448	—	448	—	2.
930 ¹⁾	43408	1228	93893	2413	242548	3.
306	10187	468	20533	743	28253	4.
368	12110	575	14210	1165	32945	5.
28	3394	70	4884	171	11071	6.
93 ²⁾	4100 ³⁾	120	4535	172	4952	7.
30	1294	54	1866	131	6559	8.
70 ⁴⁾	2213	94	4526	406	8911	9.
25	338 ⁵⁾	25	338	66	1171	10.
11	725	15	1334	136	9276	11.
62	3272	62	3272	71	3689	12.
178	7833	184	8947	208	10551	13.

Uwagi

- 1) W tem: 65 lekarzy - of. san., 65 of. gosp. 234 of. piech. oddanych przez S. Piechoty wpr. Armji w polu.
- 2) Czolgi poszły w pole tylko jako formacje zwarte
- 3) W tem: Baon lotniczy jako baon piechoty. Pułk aeronautyczny jako pułk piechoty do 15/VIII następnie wrócił z frontu i pełni funkcje przy 4 balonach
- 4) W tem: 13 urz. wojsk. jako kuchnię
- 5) W tem: wliczono uzupełnienia I okresu
- 6) Oddani N.D. przez S. Komunik.
- 7) W tem: szoferzy, motocyklisci, rzemieślnicy i uzupełnienia
- 8) Landarmerja wysyłała zwarte jednostki przed bardzo drobnymi wypadkami
- 9) Przed tego: 2000. szer. dozwoartych oddziałów broni jako sanitariusze, 1119 sid. str., 1359 służby cywilnej.
- 10) Przed tego do grup fortyfikacyjnych 169 inż. techników, 54 urz. cywilnych.
- 11) Patrz wojska sanitarne
- 12) W tem urz. wojsk. i abs. kursów pełniący funkcje of. gospodarczuch: nadoficerowie i

B.	specjalne. siły	12.	Zandarmerja	— ⁸⁾	— ⁸⁾	9	417	9	417	— ⁸⁾	— ⁸⁾
		13.	Strz. graniczni	—	—	24	1604	24	1604	6	1114
		14.	W. Sanitarne ⁹⁾	303	1425	50	881	353	2302	165	864
		I	Sluzba Uzbrojenia	—	321	6	249	6	570	—	77
		II	" " " Techniczna ¹⁰⁾	—	—	—	—	—	—	135	11
		III	" " " Zdrowia ¹¹⁾	—	—	—	—	—	—	—	—
		IV	" " " Gospodarcza ¹²⁾	213 ¹²⁾	—	27 ¹²⁾	—	240	—	49 ¹²⁾	—
		V	" " " Sprawiedlivo.	80	—	—	—	80	—	64	—
		VI	" " " Weterynaryjna ¹³⁾	75	—	—	—	75	—	36	—
		VII	" " " Budownictwa	—	—	—	—	—	—	24	17
		VIII	" " " Nauczyciel. (oswiat.)	—	—	2	28	2	28	—	145 kadetow
		IX	" " " Admin-bancelar.	—	889	—	—	—	889	—	300
		X	Duszpasterstwo	62	—	—	—	62	—	125	—
		C.	Maryn.	I.	Marynarka	19	250	3	206	22	456
25.	Ogolem							3627	205833		

8)	62	3272	62	3272	71	3689	12.
	178	7833	184	8947	208	10551	13.
	859	5098	1024	5962	1377	8264	14.
	6	225	6	302	12	872	15.
	—	—	135	11	135	11	16.
	—	—	—	—	—	—	17.
	195 ¹²⁾	—	244	—	484	—	18.
	—	—	64	—	144	—	19.
	1	28	37	28	112	28	20.
	—	—	24	17	24	17	21.
	7	146	7	291	9	319	22.
	—	—	—	300	—	1189	23.
	—	—	125	—	187	—	24.
	69	2084	69	2084	91	2540	25.
			5078	167333	8705	373166	

- 10) Oprócz tego do grup fortyfikacyjnych
169 inż. techników, 54 urz. cywilnych.
- 11) Patrz wojska sanitarne
- 12) Wtem urz. wojsk. i abs. kursów pełniący
funkcje of. gospodarczych: podoficerowie i
szeregowi w rozporządzeniu S. Broni
- 13) Oprócz tego pracują dla T.O.D. 2 szpitale
koni i szkoła kucia.

STAN POBORU REKRUTA I ZAGIĄGU NA TERENACH WSZYSTKICH OKRĘGÓW GENERALNYCH WE STAN NA 20 SIERPNIA 1920 R.

OKRĘGI GENERALNE I BYŁE DZIELNICE	A. P O B Ó R R E K R U T A								
	OKRES I OD 1/VI DO 1/VI 20r.	O K R E S II O D 1/VII D O 20/VIII 1920 R.							Z ROZPOCZĘT. POBORU 1896-1894
		POBÓR ZASAD. PONOW. I DODATK. PZEGŁĄD 1896-1901.	CZĘŚCIOWY POBÓR		POBÓR R O C Z N I K Ó W				
			P O D O F I C E R Ó W R O C Z N I K Ó W 1890-1895.	K A W A L E R Z Y S T Ó W R O C Z N I K Ó W 1885-1895	B. W O J S K O W. R O C Z N I K A 1895.	N I E W O J S K O W Y C H R O C Z N I K A 1895.	P O Ł O W A R O C Z N I K A 1902	R A Z E M R O C Z N I K Ó W 1895 i 1902	
WARSZAWA	71955	1209	1334	600	5459	7406	13465	6335	
ŁÓDŹ	86966	563	1054	116	10041	9694	19851	2302	
KIELCE	76609	602	945	194	8501	8413	17108	1537	
LUBLIN	64661	835	1123	140	5936	7427	13503	681	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
BYŁY ZABÓR ROSYJSKI	300191	3209	4456	1050	29937	32940	63927	10855	

ZACIĄGU OCHOTNICZEGO

WYKONANYCH WEDŁUG DZIELNIC BYŁYCH ZABORÓW

1920 ROKU.

		B. ZACIĄG OCHOTNICZY				
		OGÓŁEM POPISOWYCH WCIELONO DO DNIA 20/VIII 1920	OKRES I OD 1/I 1920 DO 1/VII 1920	OKRES II OD 1/VII 1920 DO 20/VIII 1920	OGÓŁEM OCHOTNIKÓW WCIELONO DO DNIA 20/VIII 1920	UWAGI
Z ROZPOCZĘT. POBORU 1896-1894						
6335		94299	20836	20851	41687	
2302		110736	17238	12377	29615	
1537		96801	8165	8746	16911	
681		80803	8990	4683	13673	
—		—	577	—	577	GRODNO
—		—	228	—	228	KOWEL
10855		382638	56034	46657	102691	

BYŁY ZABÓR ROSYJSKI	300191	3209	4456	1050	29937	32940	63927	10855
KRAKÓW	62107	2167	1710	1656	589	6057	8302	994
LWÓW	14613	834	699	350	77	2641	3068	3137
BYŁY ZABÓR AUSTRYJACKI	76720	30001	2409	2006	666	8698	11370	4131
POZNAŃ	59189	1124	1180	2773	416	5495	8684	16007
POMORZE	—	694	1287	1122	32	1938	3092	1626
BYŁY ZABÓR NIEMIECKI	59189	1818	2467	3895	448	7443	11776	17633
OGÓŁEM	436100	8028	9332	6951	31051	49081	87073	32619

STAN LICZEBNY POBORU REKRUTA NA 20 SIERPNIA

STAN LICZEBNY ZACIĄGU OCHOTNICZEGO NA 20 SIERPNIA

—	—	577	—	577
—	—	228	—	228
10855	382638	56034	46657	102691
994	75280	8005	9552	17557
3137	22351	3632	4333	7965
4131	97631	11637	13885	25522
16007	86184	11916	10893	22809
1626	6699	7514	6079	13593
17633	92883	19430	16972	36402
32619	573152	87101	77514 ^{x)}	164615

GRODNO

KOWEL

x)
 1.B. oficerów - 457
 2.B. podofier. - 2743
 i szereg: -
 3. Niewojšk. 49914

SIERPNIA 1920 r. - 573152

SIERPNIA 1920 r. - 164615

RAZEM: 737,767.